ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

Немачка 3.00 DEM. САД 1.25 USD. Швајцарска 2.50 CHF.
Шведска 13.00 SEK. Аустрија 20.00 ATS.
Грчка 230 GRD. Енглеска 1.00 GBP

1. II 1991. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА LIII ● 20 ДИН. ● БРОЈ 2040

ФАНТАСТИКА ЕПИЛИ ЛЕПИЛИ

Веровали или не!

ГРБАВИ КИТОВИ

ДОК СЕ УДВАРАЈУ, „ТАПШУ" ЖЕНКУ ПЕРАЈИМА ТАКО ДА СЕ ТО ЧУЈЕ НА КИЛОМЕТРЕ УНАОКОЛО. УЈЕДНО ИСПУШТАЈУ ГЛАСОВЕ КОЈИ ПОДСЕЋАЈУ НА БЕТОВЕНОВЕ КОМПОЗИЦИЈЕ.

ЛАНАЦ

ДУГАЧАК 152,5 МЕТАРА ОД 12500 ГУМИЦА ЗА ТЕГЛЕ НАПРАВИЛЕ СУ ЕЛЕН ТЕМПЛИ, ЏИН БЕРНСТАЈН И ЏУДИ КАКАМО ИЗ БЕЈСАЈДА (ДРЖ. ЊУЈОРК, САД).

ЛУТКЕ ЗВАНЕ АКВАБА

ДЕВОЈКЕ ИЗ ГАНЕ НОСЕ ОКАЧЕНЕ О ПОЈАС КАО ЗНАК ДА СУ НЕУДАТЕ.

РУЖЕ

ЦВЕТАЈУ ВЕЋ 40 МИЛИОНА ГОДИНА. ОДГАЈИВАЧ ОВОГ ЦВЕЋА МОРА ДА УКРСТИ ОКО 10000 ВРСТА ДА БИ ДОБИО ЈЕДНУ ДОВОЉНО ДОБРУ ЗА ГАЈЕЊЕ. ЗА ТО МУ ЈЕ ПОТРЕБНО ОКО 10 ГОДИНА.

Пропис

КОЈИ И ДАНАС ВАЖИ У ХЈУСТОНУ (САД) СТРОГО ЗАБРАЊУЈЕ ПРОСИПАЊЕ ВОСКА ПО УЛИЦАМА ОВОГ ГРАДА.

КАПЕЛА У ДРУГЕЛТУ

ПОДИГНУТА 1226. ГОДИНЕ ЈЕ ВЕРНА КОПИЈА ЦРКВЕ СВЕТОГ ГРОБА У ЈЕРУСАЛИМУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

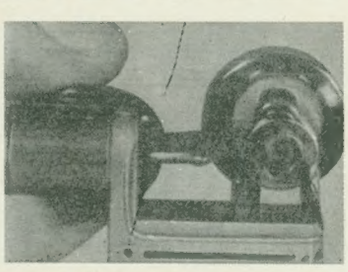

●●● овај минијатурни модел парне машине направио је амерички инжењер Филип Дикло. Састоји се од 14 делова који су спојени помоћу седам шрафова. Пречник клипа 6 милиметара.

●●● по проценама експерата ОУН данас се на сваких десет посечених стабала посади само једно ново.

●●● Силвија Мејтос из Њујорка за последње три године кажњена је равно 2.800 пута за различите саобраћајне прекршаје што је све укупно у новцу износило 171.746 долара. Да не би морала да плати ову огромну суму, она је 19 пута променила саобраћајну дозволу а 36 пута таблице на аутомобилу.

●●● ако се којим случајем сретнете са бабуном, никад га не гледајте у очи, саветују природњаци, јер за ову врсту мајмуна то значи само једно – претњу.

●●● Британац Ирвин Стоун (имењак познатог писца) гаји највеће главице купуса на свету: свака у његовом врту тежа је од 50 килограма!

●●● фламански природњак из 16. века Карл Клузиј сматрао је да је чоколада погоднија за исхрану свиња него човека.

●●● Народна Република Кина и даље производи парне локомотиве. Последња направљена у граду Датуну продата је за 355.000 долара у САД где ће се користити за вучу туристичких возова на краткој раздаљини од 18 километара.

Илустровао: Зоран Петканић – Петко

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

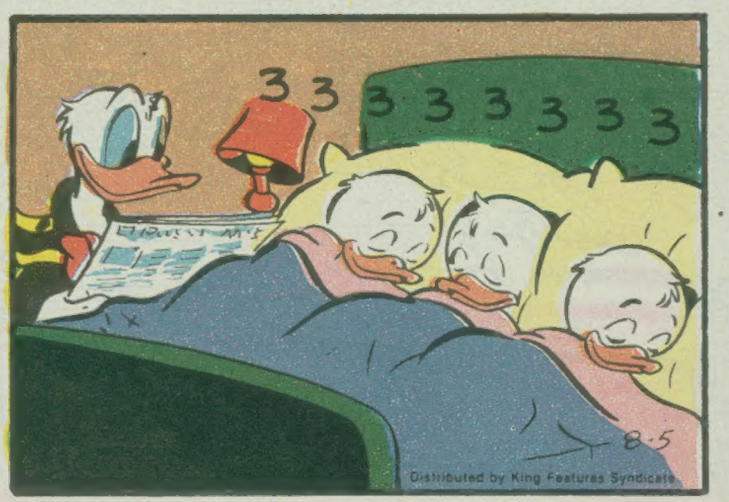

©1990 The Walt Disney Company
All Rights Reserved

И ТО ЈЕ СВЕТСКИ РЕКОРД

ЗА ПАТУЉКЕ И БОГАТЕ КЊИГОЉУПЦЕ

Библиотека на длану – минијатурне књиге Кароља Андрушка

Странице најмањих књига на свету чика Кароль прави под лупом која је неопходна и за њихово разгледање

ЛЕКТИРА ЗА ЛУТКЕ

Минијатурне књиге данас су најпопуларније у Мађарској, САД, СССР, Јапану и Немачкој. У Мађарској живи чак 10.000 колекционара мини књига и сваке године се појави око 100 нових наслова у овој величини. У САД тај број достиже 200. Као и у Мађарској, клубови љубитеља малих књига бројни су и у СССР. Ни ми много не заостајемо: при Цанкарјевој заложби у Љубљани, Копитарјева 2, постоји Међународно удружење минијатурне књиге које издаје гласило о новостима из Удружења.

Енглески научник Луис В. Бонди, данас несумњиво најбољи познавалац такозваних минијатурних књига на свету, записао је још 1981. године у својој истоименој познатој студији да је Андрушко Кароль „највећи уметник минијатурне књиге". Захваљујући највише овој похвали цењеног Бондија, име Кароља Андрушка прочуло се међу белосветским књигољупцима, нарочито оним којима је страст сићушна књига чији се облик, величина и садржај најбоље уочавају тек под јачом лупом.

Кароль Андрушко, незванични светски шампион у изради минијатурних књига, има 75 година и живи у Сенти. Али, пре него што објаснимо шта и како ради, прво реч-две о прошлости и садашњости минијатурне књиге која у непрегледном мору књига свакојаких облика, и изгледа, ипак заузима својеврсно место.

„Илијада" у ораховој љусци

Одмах би требало да се каже да у свету још нема јединственог прописа и мерила за ову врсту књиге. Углавном су прихваћена два правила: у

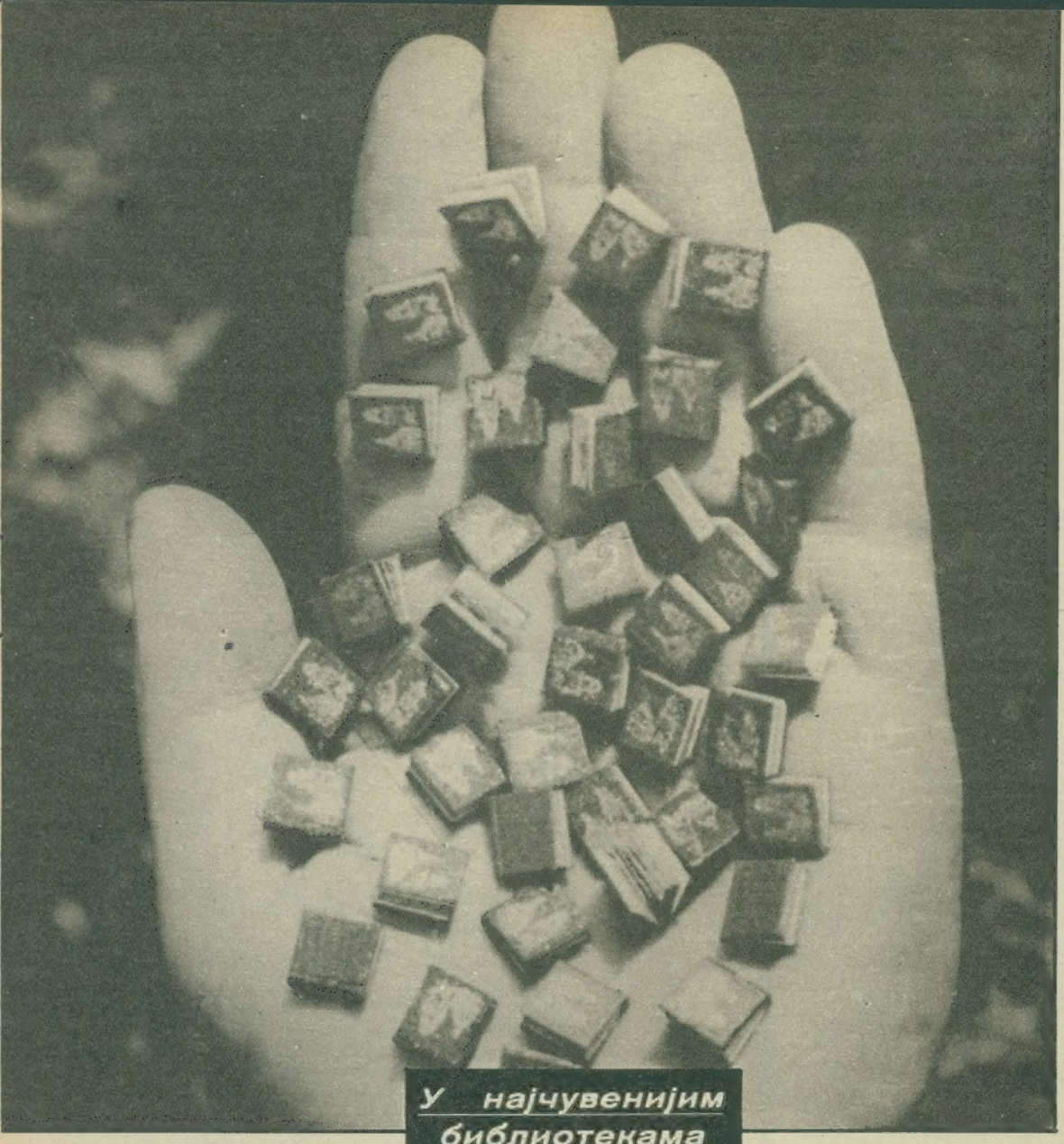

У најчувенијим библиотекама света чувају се необичне књиге које ручно прави Карољ Андрушко из Сенте. Неке од њих комотно могу да стану на нокат малог прста!

западним земљама минијатурне књиге не смеју да буду веће од 76,2 × 76,2 милиметра, односно три инча, а у источним могу да мере највише 100 × 100 милиметара. Увек се мери и признаје искључиво дужина и ширина листова, а не корица. Јанка Ђула, пионир савремене минијатурне књиге у Мађарској, где је ова вештина веома раширена и призната, залаже се за још подробнију поделу, и то на микрокњиге (мање од 15 × 20 mm), минијатурне (од 15 × 20 до 40 × 60 mm) и патуљасте (од 40 × 60 до 72 × 96 mm).

Библиологија, наука о књизи и књижарству, сматра да минијатурна књига има дугу и значајну прошлост. У претходнике ових књижица неки стручњаци убрајају све врсте ручних записа малих облика, као што је, на пример вавилонска глинена таблица из 2325. године пре наше ере, писана клинастим писмом и величине 42 × 35 mm. Ту се сврстава и чувени египатски скарабеј из 1400. године пре наше ере, исписан хијероглифима и величине само неколико центиметара. Славни римски историчар Плиније Старији забележио је у свом знаменитом делу „Историја природе" да је Цицерон познавао запис „Илијаде" на тако малом комадићу пергамента да је могао да стане у орахову љуску! Из средњег века сачувано је много рукописних свитака и књига величине од 50 до 100 милиметара. Међу претходнике минијатурне књиге може да се уброји и најстарији сачувани отисак на хартији. То је драгоцени „Дхарани царице Шотоку", будистичка молитва коју је царица 770. године објавила дрворезном штампом у милион примерака. Свитак је висок само 650 милиметара и чува се у нарочитој пагоди.

Ускоро после Гутенбергов револуционарног проналаска штампања покретним словима изливеним од метала појављују се у другој половини 15. века и минијатурне књиге. Након Гутенбергове смрти 1468. његову штампарију преузима Петер Шефер, дотадашњи помоћник, и штампа значајни „Диурналијум из Мајнца" (94 × 65 mm), који се сматра првом правом минијатурном књигом. Један једини примерак друге, још мање инкунабуле, (76,2 × 50,8 mm), коју је 1586. у Напуљу објавио штампар Матијас Моравијус, чува се у Конгресној библиотеци у Вашингтону. Овакве инкунабуле штампане су у то доба и у Келну, Милану, Антверпену, Паризу и другим значајнијим штампарским центрима.

Од 16. до 19. века готово сви познатији штампари објављују минијатурне књиге. По садржини су већином религиозне, али се штампају и дела латинских класика, књиге за децу, литерарни алманаси и разни календари.

Велики Лилипутанци

Неслућени напредак у издавању оваквих књига донео је 19. век. Проналазак и практична употреба нових штампарских поступака, пре свих литографије, као и развој фотографије, омогућили су умањење страна и то је сигурно поједноставило технологију производње минијатурних књига. Због практичног облика и естетског изгледа ова књига је постала омиљена код колекционара, иако нису потцењиване ни њене употребне вредности. Излазиле су целе збирке „попутних књижица", односно књижица за путовање, које су издавачи продавали у приручним и лепо украшеним дрвеним ковчежићима. Укратко, минијатурна књига је у 19. веку постала поштован сапутник књиге великог формата. Почеле су да излазе куварске књиге и лексикони, класичним литерарним делима се придружила и лака, забавна литература.

Почетком 20. века наставља се продор минијатурне књиге, па се издају целе серије. Фирма „Шмит и Гинтер" издала је у Лајпцигу „Лилипут-библиотеку", комплет од 32 књиге величине 50 × 33 mm, обима 1.000 страница. Исти издавач објавио је 123 различита речника „Лилипут". (Под тим насловом у Немачкој и данас излазе минијатурни речници.)

Штампарија „Давид Брик и синови" из Глазгова објавила је почетком 20. века мноштво минијатурних књига. Међу њима је и познати „Најмањи енглески речник на свету" величине 28 × 20 mm у металној кутији с лупом на предњој страни, продан у преко 100.000 примерака, затим знаменито издање Шекспирових изабраних дела (51,1 × 38,1 mm) у 40 књига, посвећено славној глумици Елен Тери, два издања целокупне Библије, Кур'ан штампан на арапском и тако даље.

Појава и развој минијатурне књиге у Југославији још нису сасвим разјашњени. Сматра се да је значајни „Италијанско-словенски речник" прва оваква књига штампана код нас и сачувана до данас. Издала га је 1607. Аласија ди Сомарипа, а један примерак налази се у Народној и универзитетској библиотеци у Љубљани.

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

ЗА ПАТУЉКЕ

И БОГАТЕ КЊИГОЉУПЦЕ

Међутим, иако је вештина штампања и увезивања мини књиге стигла на наше просторе касније него у другим деловима Европе, наши мајстори за израду сићушних књижица данас су познати, и признати, широм света. Најцењенији међу њима је, свакако, Андрушко Кароль.

Што мања – то скупља

Минијатурне књиге дотиче се, на свој начин, и наша народна песма:

„Мој мејтефе, (мејтеф – школа) мој големи страху, тешка ли сам јада ја видјела док сам ситну књигу изучила!"

Што се тиче изучавања и прављења „ситне књиге", Андрушко Кароль је – самоук. Истина, у томе му је увелико помогло изврсно познавање и дуготрајна пракса графичке вештине јер је Андрушко словослагач у пензији. Бавећи се у животу разним занимањима и окушавајући се, не без успеха, у разноликим уметностима, он, је талентом, упорношћу и радом надоместио диплому било какве уметничке школе или академије.

Савладавши до танчина умеће линореза и дрвореза, разних облика и мотива, Кароль се најзад, 1971, као зрео човек и искусан уметник, одазива примамљивом изазову – минијатурној књизи.

О њој је више слушао од пријатеља који се баве израдом и скупљањем екс-либриса него што је имао могућности да види како се у ствари прави такво чудо као што је књига која се разгледа или чита помоћу лупе. Након неколико хиљада малих и великих графика и екс-либриса, латио се, опет са задивљујућом упорношћу, неизвесног наума да сам, својеручно, начини сићушну књигу.

Користећи јаку лупу и танка изузетно оштра длета, Андрушко је на глатким парчићима сувог шимшировог дрвета, граба и кување крушке изрезао 29 минијатурних мотива родне Сенте, величине 42 × 33 mm. Наравно, мора да се напомене да је овај микроскопски дрворез напоран и дуг посао за који су неопходне сигурне руке, изврстан вид, смиреност и много, много нерава. И најмањи, готово невидљиви рез може неповратно да упропасти сав дотадашњи мукотрпни рад. Грешке, дакле, не могу да се исправе, тим више што чика Андрушко све, па и ове дрворезе, ради у формату 1:1, како већ налажу за то строга међународна правила у изради минијатурне књиге. Уз то, његови дрворези су, ма како да су малени, веома реалистични, што само отежава рад, али што, истовремено, доприноси снажном утиску на посматрача, поготово страственог љубитеља оваквих драгоцености. Да, управо драгоцености, јер врхунски урађене минијатурне књиге су неупоредиво скупље од оних обичних. И што је књига мања – цена је виша.

У све већем свету мале књиге уобичајено је да се она штампа у 100 примерака и да сваки примерак садржи баш све попут велике књиге, од имена аутора и наслова до садржаја, места и године издања.

Две године после Каролјевог првенца, 1973, „Политикин Забавник" је расписао југословенски конкурс за најмању књигу. Победио је Кароль Андрушко и, захваљујући томе, постао познат у целој земљи. Следеће, 1974, он достиже не само свој лични, већ и светски врхунац: израђује дрворезе за књижице „Мотика" и „Јама" формата (веровали или не?!) пет пута пет милиметара! И расклопљена књига ове величине видно је мања од нокта на малом прсту... Тема прве је мотика и све што се ради овим алатом, а друге – стихови чувене „Јаме" Ивана Горана Ковачића.

Урадивши ове две тако ситне, а тако велике књижице, Кароль Андрушко је обезбедио себи место и у скупоценим збиркама најпробирљивијих колекционара, од САД до Јапана. Његове љубопитљиве очи и несвакидашња вештина преточили су у мале дрворезе готово све што је Андрушко видео путујући по свету. На задивљујући начин успео је да међу корице минијатурне књиге смести и тако велике градове као што су Њујорк и Торонто, целе континенте као Европу, Азију, Америку, Африку... На тај начин књижице овог мајстора су и својеврсни путописи. Око 200 минијатурних књига, колико је направио до сада, садрже преко 5.000 оригиналних дрвореза!

Због свега овог књижице Андрушка Кароља чувају се у најчувенијим библиотекама широм света. Можда је, ипак, највеће признање стигло из Мајнца: у тамошњем музеју славног Гутенберга, основаном још 1900. на петстогодишњицу рођења великог изумитеља, Каролјеве минијатурне књиге изложене су на почасном месту.

Иван Лончар

УБОЈИТ И ЛЕП МАЧ

Лагани рапир појавио се када и прво ватрено оружје. Машта ковача-уметника од тада је имала много прилика да се искаже на балчаку који се мења с модом.

Тежак средњовековни мач с једноставним балчаком у виду крста имао је двоструку улогу: да нанесе противнику смртоносне ране, а и да отера зле духове.

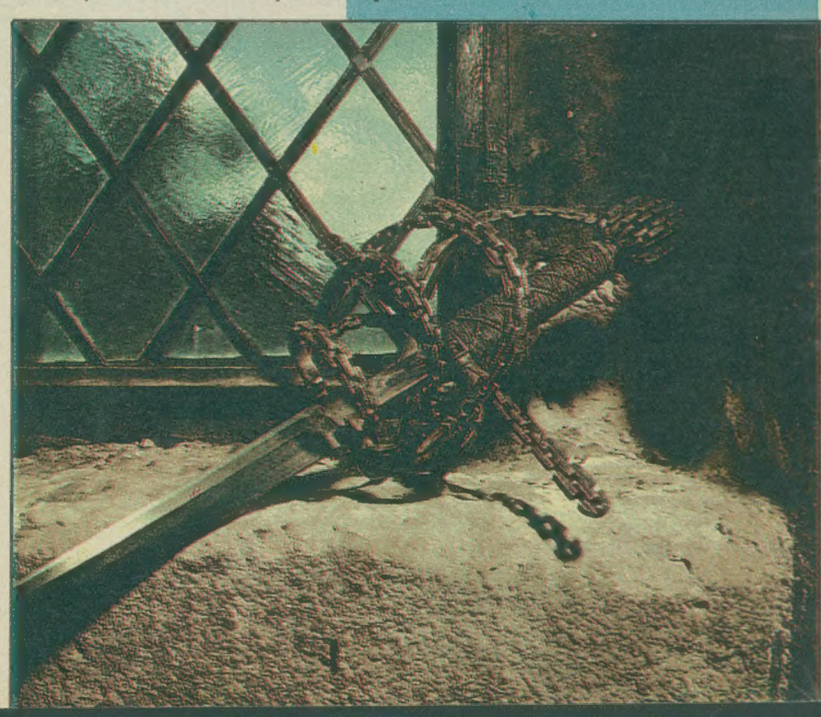

ПРКОСИ ВЕКОВИМА

Мали, богати и уметнички украшени мачеви били су у великој моди током 17. па и 18. века. Овај на слици израђен је 1806. године и јабучица му је од кићеног злата с медаљонима од порцулана и емајла.

Ко мачем сече, од мача ће погинути, упозорава једна библијска изрека...

Прича о мачу прича је о повести ратовања. Најстарији остаци убојитог сечива нађени су у Ирану. Припадали су неком ратнику од пре седам хиљада година и били израђени од бакра. Мекани бакар није допуштао да оружје буде дугачко, али кад су људи направили прве легуре и добили бронзу, бодежи су постали чвршћи, дужи и убојитији и полако прерасли у мачеве са сечивима од шездесетак центиметара.

Чим се мач, као опасно и убојито оружје, обликовао, почела је трка за налажење што боље легуре: убитачне намере убрзале су развој – технологије! Како би дугачко сечиво било што чвршће, добијало је ојачање у виду дебелог „ребра" целом дужином. Звучи цинично, али колико се ковач трудио да направи што убојитији мач, исто толико је настојао да он буде и што гиздавији. Стари Грци носили су о бедру „уметничка дела" украшена и окована сребром и златом. О томе је Хомер певао у „Илијади".

Крв, гној, смрт

Све то још није било ништа у поређењу с мачевима од гвожђа. Како да из руде издвоје гвожђе први су открили Хетити, народ из Мале Азије, око 1500. године пре нове ере. У почетку је мало ковача умело да ради том новом технологијом, а колико су били тражени и цењени није тешко замислити.

Полако али сигурно мачеви су се и даље усавршавали. Прави ужас био је саксонски мач кад се појавио на бојишту, наоштрен с обе стране и с балчаком у облику једноставног крста. Деловао је као да поседује магичну моћ, а тако се и веровало.

И пошто је сечиво достигло савршенство, могао је да се мења ш само алчак, па је и добијао разне е како о боље заштитио руку, али и у зависности од моде. Мачеви средњовековених витезова били су дика и понос својих власника и већ на први поглед указивали на висину њиховог положаја: мач не само да није био нимало јефтин, далеко од тога да је свако могао да га приушти! Оно што су данас спортски аутомобили, тада су били мачеви...

Што се тиче убојитости, тадашњи су мачеви и те како могли да нанесу грозне ране, обично не одмах смртоносне, али што је било још горе, рањеник би полако крварио до смрти или би подлегао од загађења.

Када се појавило прво ватрено оружје, мачеви ипак нису отишли у старо гвожђе, само су постали лаганији, као наоружање брзо покретљивих јединица. Такви мачеви названи су рапири. Сечиво им се израђивало обично пет стопа дугачко (око метар и по) и нешто дебље но раније како се не би кривило приликом „употребе" (пробадања жртве).

Од мача до жилета

Појављивање рапира довело је одмах и до нових мачевалачких техника, нарочито у Италији 16. века која је и у тој моди била прва! И уопште, целом Европом раширило се ношење рапира, а двобоји су све више постајали део живота.

Огроман успех рапира, како то већ бива, дошао је главе самом рапиру. Технике мачевања толико су се усавршавале, већ се одавно подразумевало да је вештина баратања тим оружјем била саставни део образовања сваког племића, да је чак и рапир постао претежак и гломазан за сувише брзе и гипке покрете увежбаних руку и тела. Тако су мачеви постајали све лаганији и елегантнији, а двобоји све чешћи.

И како све има свој крај, тако је крајем 18. века ношење мача о бедру полако почело да излази из моде. Салонски разговори и музицирање постали су, изгледа, много занимљивији од укрштања мачева, па су још само официри и дипломате опасавали мач у јавности. Ипак, мачевање као спортска вештина одржало се до данас.

Славних примерака мачева по музејима има много, а једна фирма која се по њиховој изради прочула славна је и данас по производњи... жилета. Сигурно сте безброј пута видели њихов знак укрштених мачева и назив „Вилкинсон".

М. К.

МАТЕМАТИЧКА ЗАГОНЕТКА БЕЗ КРАЈА

САВРШЕНИ + ПРИЈАТЕЉСКИ БРОЈЕВИ

То је две хиљаде година дуго трагање које су почели Еуклид и Питагора. Проблем нема никакву практичну примену и, вероватно, никада неће бити решен

Илустровао: Растко Ћирић

Старогрчки математичари придавали су бројевима разне особине, као да су жива бића, и давали им имена и атрибуте. За Еуклида, једног од утемељивача модерне математике, **савршен** је онај број који је без остатка раван збиру својих делилаца.

Први савршен број је 6: он је без остатка дељив бројевима 1, 2 и 3 који, када се саберу, опет дају 6. Други савршен број је 28 (1 + 2 + 4 + 7 + 14).

Стари Грци успели су да открију још само два таква броја и то су 496 и 8.128.

Више од хиљаду петсто година касније, у 15. веку, објављено је постојање петог савршеног броја. То је 33.550.336. Четири следећа таква броја пронађена су током следећа три века.

Али, савршени бројеви су тако ретки да је 1811. године математичар Питер Барлоу изјавио да је девети савршен број, са тридесет седам цифара, „највећи од свих који су израчунати... и да није вероватно да ће ико успети да пронађе још неки". Године 1876. показало се да Барлоу није био у праву – тада је откривен и десети савршен број са седамдесет седам цифара.

Данас је листа тих бројева много већа и стално, мада споро, расте. Највећи познати савршен број, двадесет седми по реду, има невероватних 26.790 цифара и израчунат је 1979. године помоћу компјутера. Од тада није пријављен ни један нови.

Али, тиме загонетка није решена. Не зна се због чега су сви познати савршени бројеви искључиво парни. Остаје да се види хоће ли се икада појавити један непаран савршен број. Постоји ли коначан савршен број или ће се, временом и напретком технологије, откривати нови. Другим речима, има ли им краја.

Славни грчки математичар Питагора сматрао је, и то и данас важи, да су два броја међусобно **пријатељска** ако је сваки од њих збир делилаца оног другог, наравно без остатка.

Грци су пронашли само један такав пар. То су бројеви 220 и 284. Делиоци броја 220 (1, 2, 4, 5, 10, 11, 20, 22, 44, 55, 110) сабрани дају број 284. А делиоци броја 284 (1, 2, 4, 71, 142), када се саберу дају број 220.

На следећи пар таквих бројева чекало се, упркос непрекидном и неуморном рачунању и мозгању, све до 1636. године. То су бројеви 17.296 и 18.416 а пронашао их је француски математичар Пјер де Ферма.

Затим је ишло много брже и до средине 19. века било је познато више од шездесет пријатељских парова. Звучи прилично невероватно што су људи, на челу са старим Грцима, потпуно превидели други најмањи пријатељски пар. Открио га је тек 1867. шеснаестогодишњи Италијан Николо Паганини (имењак славног музичара). То су бројеви 1.184 и 1.210. Они су други по реду, одмах иза старогрчког пара 220 и 284.

Као и савршени и пријатељски бројеви крију неке тајне. Сви познати парови састоје се или од два парна или од два непарна броја. Да ли су могући пријатељски парови који би имали један паран и један непаран број? И због чега су сви непарни пријатељски бројеви дељиви бројем три?

Математичари не дижу руке од решавања ових загонетки и проналажења нових савршених и пријатељских бројева. Уз компјутер, разуме се.

Б. Дожић

КАКО ПОСЛАТИ ПОРУКУ У БУДУЋНОСТ

КАПСУЛЕ ВРЕМЕНА

Јапанска сме да се отвори тек 11923. године, америчка скривена у подруму у Атланти 8113, а најновија ће бити смештена на – Месецу!

Онај чувени јапански ратни поклич „банзаи" у буквалном преводу значи „живите 10.000 година". Примењујући ову жељу дословце, Јапанци су 1923. решили да овековече сећање на изгинуле у катастрофалном земљотресу који је те године погодио Токио. Убрзо после ове велике несреће дугачки спискови с именима жртава смештени су у кристалне посуде а ове потом у металне цилиндре који се и данас чувају у једном будистичком храму и могу се отворити тек 11923. године. Никако раније.

Шта све можете купити у робним кућама „Вулворт"

Године 1935. професор Томас Џејкобс, ректор Огглторпског универзитета у Атланти (САД), одлучио је да на исти начин остави траг о нашој цивилизацији. Он је предложио да се у гранитни „саркофаг" величине вагона издвоје различити текстови, документи и предмети који би археолозима далеке будућности помогли да створе тачнију слику о свету из прве половине 20. века. Скровиште се не би смело отварати тачно 6177 година. Зашто баш толико? Објаснио је разлог: најстарији древноегипатски документи познати 1936. године имали су 6177 година, па је професор рачунао да ће, ако се примитивни папирус сачувао толико година, и хартије из 1936. издржати до 8113!

Новембра 1936. године Џејкобс је своју идеју објавио у часопису „Сајентифик америкен" и замолио читаоце да предложе свој списак шта по њиховом мишљењу треба упутити у будућност, а по могућности и да пошаљу саме предмете. У току три следеће године на адресу Огглторпског универзитета стигло је на хиљаде писама и пакета. У њима су се налазили и модели различитих машина и механизама који су радили, диораме познатих историјских догађаја (слике које су изложене игри светлости док је гледалац у тами), макете споменика и микрофилмоване енциклопедије које су сигурности ради, јер филм може избледети или пропасти у току шест миленијума, дуплиране на металној траци. Нашао се ту чак и каталог велике робне куће „Вулворт" са узорцима целокупне робе који се у овом великом ланцу супермаркета могао купити у то време.

Све књиге и документа који су одабрани да се чувају за будућност одштампани су на нарочитој архивској хартији која може дуго да се чува, стављени у металне судове испуњене хелијумом и залемљене. А сам ковчег напуњен је посебном смешом кисеоника и азота.

Даље од Земље

Мермерни саркофаг смештен је у подрум једне зграде овог универзитета и 28. маја 1940. године челична врата подрума чврсто су заварена. Огглторпска временска капсула остала је до данас највећа и „најдеталнија" од свих које су у то време остављене будућим поколењима. Сличне, али мање, капсуле „упућиване" су и у време неких светских изложби – последњи пут 1970. у Токију. Тако се идеја, обишавши свет, вратила у Јапан.

Последњих десетак година појавила се могућност да се ови својеврсни земаљски музеји за будуће археологе упуте на места која су много сигурнија од пагоде или подрума у Атланти. Њих треба градити на Месецу где предмети неће бити угрожени геолошким процесима или померању континената, издизању планина, освајању мора. Темељ је већ постављен: на Месецу се већ налази мноштво научних инструмената међу којима је најкрупнији совјетски луноход.

В. М.

Илустровао: Добросав Боб Живковић

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ХЕЈ! А ГДЕ ЈЕ СО?
НИЈЕ БИЛО МЕСТА ЗА СЛАНИК, ХОГАРЕ!
УФ! КАД ГА ВИДИМ ДА СЕ ТАКО УМАЖЕ... ДОДАЈ МУ САЛВЕТ!
МЉАЦ! ШЉИС! СРК! ПЉАС!
© 1980 by King Features Syndicate, Inc. World rights reserved
ИЗВОЛИ, ТАТИЦЕ...
МЉАЦ! МЉАЦ!
МАМА, ДАЈ МИ ЈОШ ЈЕДАН САЛВЕТ!
А ГДЕ ЈЕ ОНАЈ КОЈИ САМ ТИ ДАЛА МАЛОПРЕ?
ГРИЦ! МЉАЦ! ГРБ!
СМАЗАО ГА ЈЕ!
11-25
CHRIS BROWNE

ВЕСТИ из пете димензије

Електрична домаћица

Полина Шо из Чешира, Енглеска, упропастила је последњих неколико година кућних уређаја у вредности од најмање 13.000 долара. Полина није вандал, нити има склоности ка насилничком понашању. Њу, напросто, мучи необично стање које присиљава њено тело да емитује електрицитет – и то у повеликим количинама. До данас је успела да упропасти 25 пегли, 18 тостера, 10 машина за прање рубља, 6 за сушење посуђа, 12 телевизора, 12 радио-апарата, 3 видео-рикордера и најмање 250 сијалица

Према налазу физичара Мајкла Шалиса са Оксфорда, стручњака за феномен електрицитета тела, Полинин електрични напон може да достигне 80.000 волти. (Стандардна микроталасна пећница има приближно 700 волти.) Узрок таквог стања: необично велика алергија према одређеним врстама хране.

„Ја мислим да тај електрицитет можемо приписати абнормалном метаболизму читавог низа прехрамбених производа", каже Шалис. „Разлагање хране утиче на електрична поља у телу. Ако се при томе покупи и статички електрицитет из околине, на кожи могу да се створе снажна електрична поља".

Полина то најбоље зна. Поред тога што упропашћује кућне уређаје, она је изгубила и запослење у једном сервису за хемијско чишћење јер су је окривљавали кад год би дошло до неког квара електричних уређаја. Сада кува помоћу гаса и труди се да буде што даље од електричних уређаја, па чак и компјутера. Кад се последњи пут наслонила на један компјутерски терминал у својој банци, урнисала је читав систем

„То није нешто што чиним намерно", каже Полина. „Све долази само од себе, без икаквог наговештаја. Понекад можете да претрпите поприличан шок кад се само рукујете са мном"

Космички мозгови

Људска бића су можда једина интелигентна врста коју данас знамо, али свемир ће ускоро врвети од разних врста разумних бића. Такво је бар мишљење палеобиолога Дејла Расела, из Националног музеја природних наука у Отави, који каже: „Интелигенција у свемиру је, можда, као тесто с квасцем – брзо расте".

Расел је проучавао фосилне налазе да би установио повећање обима и интелигенције мозга земаљских бића током минулих миленијума. Његов закључак: створења на Земљи изгледа да добијају све веће, боље мозгове и све бржим темпом. Уколико то исто важи и за ванземаљске оквире, закључује Расел, онда би интелигентни ванземаљци, чак и уколико сада не постоје, могли да се појаве „у трептају космичког ока"

Научници који сматрају да има сасвим мали број интелигентних цивилизација у нашој галаксији, каже Расел, сувише су конзервативни. „Њихове процене", објашњава он, „ослоњене су на погрешну претпоставку да ће такве цивилизације потрајати неко време, а онда напросто изумрети. Али, биологија не поступа тако".

На пример, наставља Расел: „Мада је могуће да људска врста као таква престане да постоји, она би могла да подстакне успон неке још умније врсте. А та група могла би да произведе још интелигентније потомке. Исто тако, могуће је да човека замени неко потпуно друкчије створење: папагај, слон и делфин већ имају сразмерно исто толико велик мозак као и неки човекови преци и блиски рођаци".

Мало је вероватно да је човек толико усамљен као што то изгледа, сматра Расел. „Ми још нисмо открили ванземаљце. Али, свемир се и даље развија и, по свој прилици, пун је цивилизација које су већ досплеле до прага високе технолошке култивисаности, безмало спремне да нас поздраве кроз огромна звездана пространства".

Поруке за мртве

Хиљадама година су шапутали поруке у уши самртника. Ако безнадежно болесна особа успе, на неки начин, да доспе у загробни живот, каже прастара теорија, она ће бити у стању да пренесе поруке рођацима и пријатељима који су одавно мртви.

Сада фирма „Небеска унија" из Гранада Хилса у Калифорнији лепо зарађује на тој мистичној комуникацији. За хонорар од четрдесет долара, каже фирма, она може да испоручи покојницима поруку од педесет речи преко неизлечиво болесног пацијента или „гласника". Према тврдњи оснивача и председника компаније Гејба Габора фирма је већ доставила 2.500 порука петнаестори ци болесних гласника. „Шесторица од њих", каже Габор „недавно су умрли

„Небеска унија" унајмљује преко психолога у болницама гласнике који се спремају на путовање у рај, објашњава Габор. А за сваку пренету поруку гласниковим наследницима исплаћује се десет долара. Након што новац пређе из руке у руку, гласници напросто прочитају сваку поруку. Они не морају да је науче напамет, каже Габор, зато што „кад оставимо наше тело иза себе, дух је кадар да се сети свих ствари из живота"

Идеју за оснивање „Небеске уније" Габор је добио након смрти своје мајке када је замолио једног неизлечиво болесног пријатеља да јој пренесе поруку. „Знам да је моја мајка примила поруку", каже он, „зато што ме испуњава осећај унутрашњег мира".

Што се тиче критика на рачун „Небеске уније", Габор каже: „Најчешће нас напада свештенство. Оно већ годинама има монопол на небе-

ЧАМАЦ НАД ГРАДОМ

Немирно небо: НЛО

Виђао их је неандерталски човек, фараон и његов народ, римски освајачи и сви остали – до данашњих дана. Становници Канзас Ситија су чак десет минута присуствовали невероватном призору...

Иако је доказано да се у већини случајева ради о атмосферским појавама, све појаве НЛО не могу да се сврстају у нама познате и о њима не може да се суди на основу здравог разума јер су неке заиста необјашњиве. Поменућемо да постоји и теорија по којој су бића из свемира помогла изградњу мегалитских споменика, насеља Инка, пирамида и слично. С друге стране, НЛО окривљују за необјашњиве нестанке бродова, летелица и људи у области познатој под именом Бермудски троугао, а сматра се да имају везе и с нестанком читавог пука британске армије с једног брда у Турској 1915. године...

Први прикази ваљкастих предмета сличних свемирским бродовима уклесани су у гранитне стене на једном острву у кинеској провинцији Хунан. Према неким прорачунима, потичу из периода од пре 47.000 година, то јест из времена неандерталског човека који је претходио Homo sapiensu, коме и ми припадамо.

А први опис НЛО, можда неке флоте летећих тањира, нађен је на египатском папирусу међу аналима фараона Тутмоса III (1504 – 1450. пре наше ере). Ту, између осталог, пише:

„Двадесет и друге године, у трећем месецу зиме и шестом сату дана, писари из Храма живота видеше некакав ватрени обруч како се бешумно спушта с неба... Збунили су се, бацили на земљу и поклонили... Фараон је брзо сазнао за ову вест... С првим мраком, неколико дана касније, појавило се више оваквих предмета. Сијали су више од сунца и великом брзином летели између четири небеска стуба (мисли се на стране света). Фараон и његова војска дуго су их посматрали... Онда су се ватрени обручи винули у небо и нестали... Фараон је наредио да се упали тамјан – да би у земљи био мир.."

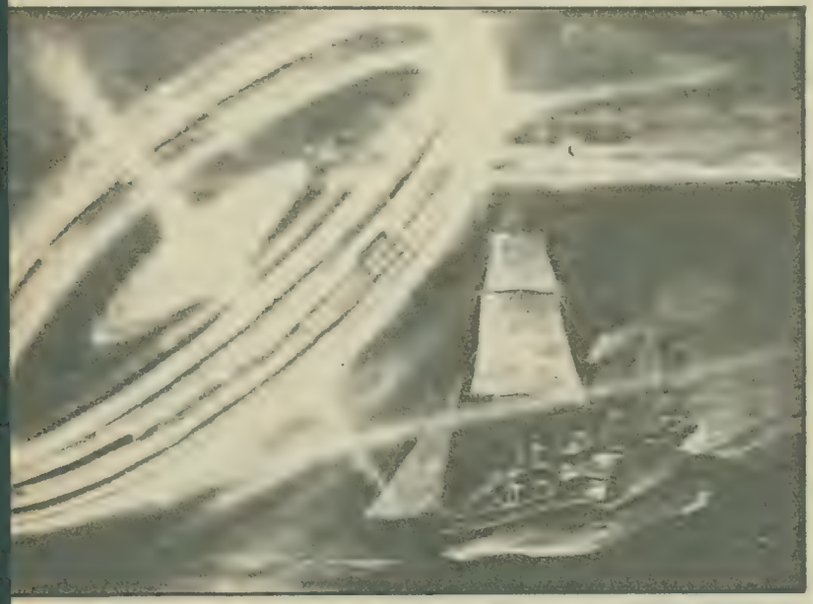

Године 1906. у водама Оманског залива посада једног енглеског парода видела је оваквог светлећи точак огромних размера.

Визија пророка Езекија, описана у Библији, протумачена је као појава НЛО. Догодила се у време када је Набукодоносор покорно Јевреје 592. пре наше ере.

Паника на гробилишту

Латински писац Јулије Опсеквенс, који је највероватније живео у 4. веку наше ере, на основу различитих извора сачинио је „Књигу чуда" која обухвата многе необичне појаве. Неке од њих могле би да буду и појаве НЛО:

„Деведесете године старе ере на подручју Сполета" – стоји у књизи – „једна ватрена лопта, као од злата, паде на земљу и настави спирално да се креће... Затим се увећа, подиже са земље и вину у небо где својом светлошћу засени и Сунце!"

Један други хроничар необјашњивих појава Конрад Вулфхарт, познат и као Ликостен, записао је 1567. у својим „Аналима чуда и необичних ствари" и следеће:

„Године 393, у време императора Теодосија, људи су на небу угледали непознату светлост која је у поноћној тами изгледала као лопта. Сијала је у близини звезде Данице (планета Венера) и била само нешто мало мање светла од ове. Ту се за кратко време окупило безброј оваквих светлећих лопти, па је призор подсећао на ројење пчела око кошнице. Изгледало је као да се једне с другима сударају, а онда су се одједном стопиле у светлосни сноп који је личио на огроман и застрашујући мач".

Необичне појаве на небу забележене су и у средњовековном Јапану. Тамо су их, као и на Западу, сматрали наговештајем несреће, па су код људи изазивале панику.

Астроном Алекс Хинек био је главни консултант пројекта „Плава књига".

Дванаестог септембра 1271. у месту Тацунокући, код Камакуре, све је било спремно за извршење смртне казне над неким свештеником... Џелат је таман замахнуо сабљом кад се на небу појавио предмет блистав као пун Месец и почео да кружи изнад њихових глава. Стражаре је ухватила паника, а и сав окупљени свет дао се у бег, тако да казна није ни извршена. Из страха да се призор не понови, од ње су чак потпуно одустали.

То нису авиони!

Деветог августа 1762. у Лозани, у Швајцарској, извесни господин Де Ростан, астроном аматер, својим телескопом је угледао летећи предмет ваљкастог облика како пролази испред Сунца и делимично га заклања. Де Ростан је пратио овај предмет сваког дана неколико недеља. И његов пријатељ који је живео у близини Базела такође је телескопом видео исти такав објекат како се креће испред Сунца, али је он, по њему, био нешто другачијег облика.

У последњој години 18. века оваквих појава на небу било је безброј. Деветнаестог септембра 1799. око 20.30 часова читава Енглеска видела је предмет лоптастог облика како прелеће небо од северозапада ка југоистоку. Кретао се веома брзо, бешумно, али не у правој линији. Зрачио је веома јаком белом светлошћу из које би повремено севнула и црвена варница...

Реч „тањир" за НЛО први пут је употребљена 1878. Те године, 24. јануара, неки Џон Мартин из Тексаса, који је имао фарму јужно од Денисона, угледао је таман предмет облика диска како невероватно брзо прелеће небо... У својим описима назвао га је тањир, па је тако вест о појави „летећег тањира" осванула следећег дана у локалном листу „Денисон дејли хералд".

Између 1896. и 1897. године необични летећи објекти ваљкастог облика виђени су такође на небу изнад Сједињених Америчких Држава, али и Канаде. То се, ипак, догодило много пре него што су полетели први авиони...

Априла 1897. око десет хиљада становника Канзас Ситија, у Мисурију, доживело је велико узбуђење: „Блештава летелица појавила се неочекивано", писао је „Чикаго рекорд". „Зауставила се и лебдела изнад града пуних десет минута, после чега је, трепереће белом и зеленом светлошћу, муњевито одлетела у висине и нестала".

Сведоци из Евереста, у Канзасу, описали су је као објекат сличан индијанском кануу, с веома јаким фаром чија је светлост имала неколико боја.

Оваквих појава било је у току читавог маја те године у готово свим државама Америке источно од Стеновитих планина.

Фантоми изнад Скандинавије

Талас НЛО забележен је и на Новом Зеланду 1909. године. Пуних шест недеља, од краја јула до почетка септембра, људи су и дању и ноћу виђали летелице облика цигаре.

Иако је почетак 20. века обележио и развој аеронаутике, кад је у Немачкој, Француској и Италији било много експерименталних авио-летова, тешко да би се могло поверовати да су тадашњи авиони стизали до Новог Зеланда. Зато је и појава ових летелица остала необјашњена, баш као и у Америци 1896. и 1897. године. Јула 1946. на небу изнад Шведске примећене су тајанствене летелице облика ракете које су назвали „ракете фантоми". Сумњајући да се ради о некој интервенцији из Совјетског Савеза, шведске власти одмах су ставиле у приправност све своје снаге. Међутим, није забележен ниједан случај бомбардовања нити било каквих експлозија. Али, од ракета фантома проналажени су трагови у виду неког сагорелог отпада налик на шљаку чије је порекло остало непознато. Другим речима, закључено је да се ради о НЛО.

Године 1948. лондонски „Тајм" је објавио вест да су се ракете фантоми поново појавиле на небу Скандинавије. Речено је да су норвешки пилоти видели неке летелице облика ракете које су испуштале зеленоплави дим и кретале се брзином око хиљаду километара на час – на висини од око осам хиљада метара.

Ове исте летелице виђене су и у другим деловима света, али и данас крију своју тајну.

Класичан пример виђења НЛО везан је за име Арнолда Кенета, цивилног пилота и управника једне фирме за противпожарну опрему у месту Боиси, у Ајдаху.

Догодило се то 12. јуна 1947. Пополдне је било сунчано, а видљивост одлична. Арнолд је летео изнад врха Рејнир у Каскадским планинама где се срушио неки војни транспортни авион и коме је

Овако су изгледале непознате летелице које је Кенет Арнолд видео и описао у својој књизи „Тањири долазе".

он кренуо у помоћ... У једном тренутку заслепила га је светлост са стране. Осврнуо се да види о чему се ради, али осим једног DC-4, који је био исувише далеко да би могао да пошаље одблесак сунчевих зрака, није видео ништа друго.

Брзина: 2500 километара на час

Истог часа блесак се поновио. Овог пута успео је да открије одакле долази... Запрепашћен, угледао је на јужној страни девет светлећих предмета како лете за њим у два реда, по четири и пет, и престижу га – да би у његовом видном пољу остали још око три минута.

Арнолд је одмах уочио да се крећу невероватном брзином од 2500 km на час, што је било три пута више од максималне брзине коју је авион тог времена могао да постиг-

СВЕ ЈЕ ТАЈНА

Званично документована историја НЛО почиње 1948. године пројектом америчких ваздухопловних снага који је назван „Плава књига". Намера је била да се истраже појаве НЛО у САД и у њиховим базама у другим земљама како би се проценила могућа опасност за њихову нацију и утврдило да ли потичу од страних сила или из свемира.

Испоставило се да је пројекат „Плава књига" био веома успешан. За осамнаест година у архивама је скупљено преко 12.600 случајева виђења НЛО, од чега је 701 проглашен необјашњивим. Међутим, још 1968. угледни физичар и председник Америчког удружења за унапређење науке Едвард Кондон, који је једно време био на челу групе задужене за овај пројекат, изјавио је да истраживања нису дала посебне резултате и да због тога нису више ни неопходна. Додао је, такође, да интелигентна бића из свемира немају могућност да посете нашу планету у наредних десет хиљада година!

После објављивања Кондоновог извештаја закључено је да НЛО нису опасност за САД и да не постоје докази да су ти објекти ванземаљског порекла. Пројекат је тако окончан и резултати су дати у јавност. Али, чињеница да су неки подаци у вези са НЛО ипак остали тајна навела је групу приватних детектива да на основу права о јавном информисању затраже њихово објављивање. Нису успели...

Многи фанатици још верују да се права истраживања врше тајно и да је то у надлежности посебне владине службе. Основане су и многе приватне организације за истраживање овог феномена. Најпознатије су MUFON (Узајамна НЛО мрежа) затим NICAP (Државни комитет за истраживање ваздушних феномена) и APRO (Организација за истраживање ваздушних феномена) коју су још 1952. основали Џин и Корал Лоренцен. И астроном Алек Хинек је 1973. основао SUFOS, свој центар за истраживања НЛО. И у другим земљама, нарочито у Француској, Великој Британији и Аустралији, постоје сличне организације.

Упркос томе што се данас неидентификованим летећим објектима људи углавном баве самостално, вести о појавама летећих тањира непрекидно стижу из свих крајева света и тајна се све више увећава. Али, остаје неухватљива – више него било која друга.

не. Према Арнолдовом опису, летелице су са доње стране биле „равне као тепсије" и тако сјајне да се сунчева светлост од њих одбијала као од огледала. И кретање им је било чудно. Подсећало је на кретање моторних чамаца по узбурканој води...

Само десет дана касније десила се иста ствар. Капетан Џеј Смит, из Уједињених авио-компанија Америке, и његов копилот Ралф Стивенсон, одмах по узлетању са аеродрома у Боисију, угледали су пет сличних летећих објеката којима су се минут касније придружила још четири Сви су закључили да се ради о истој групи НЛО које је видео и Арнолд неколико дана раније

Блиски сусрет четврте врсте

Нова ера летећих тањира започела је управо случајем Арнолда Кенета. Иако није био једини, сматрају га изузетним За његову причу о летећим тањирима сазнао је читав свет а то је и ваздухопловне снаге у земљи навело на истраживање овог феномена Да би им олакшао посао Алек Хинек, астроном који је двадесет година био саветник ваздухопловних снага САД и који је радио на пројекту „Плава књига", поделио је појаве на небу у две категорије

У прву је уврстио виђење са раздаљине од 1500 метара. Њих је поделио у три подгрупе: **ноћна светла** (светлост која је јасно видљива и не може да се објасни уобичајеним изворима), **летелице виђене у току дана** (објекти од метала облика диска или јајета) и **виђења помоћу радара** (трагови на радарским екранима који најављују могућност сусрета)

Друга категорија односи се на виђења са раздаљине мање од 1500 метара. Подељена је на **блиски сусрет прве врсте** (у коме нема додира НЛО и околине), **блиски сусрет друге врсте** у коме долази до одређеног контакта са НЛО, при чему остају трагови на земљи или се виде на људима и животињама) и **блиски сусрет треће врсте** (који подразумева представљање дошљака из других светова)

У последње време има извештаја и о томе да су неки људи имали лични контакт са посадама НЛО или су их они сами некуд одводили. Такви случајеви спадају у додатну категорију названу **блиски сусрет четврте врсте.**

А о свему овоме – у следећем броју.

С. И.

Изузетно скупе, малтене нерешиве, па ипак јединствене и тражене

СЛАГА ЗА

„Стејв Пазлс" не продају се случајно са флашицом аспирина. Док их сложите како треба, заболи вас глава...

Стив Ричардсон не пати од лажне скромности. За неупућене, који се изненаде због високе цене његових производа, он само одмахне руком и самосвесно каже да није много дати и 10.000 долара ако желиш да имаш „ролс-ројс" међу слагалицама. Јер, „Стејв Пазлс" заиста су врхунац умећа израде, квалитета материјала и, што је за поручиоце најважније, уједно су и нека врста теста интелигенци-

Змај „бљује" ватру, а уплашена принцеза у замку запомаже да је спасу. Слагалица Стива Ричардсона од 500 делића, по цени од 2000 долара, најбољи је пример његовог „пазл" лудила у коме само његови верни поклоници могу да открију систем.

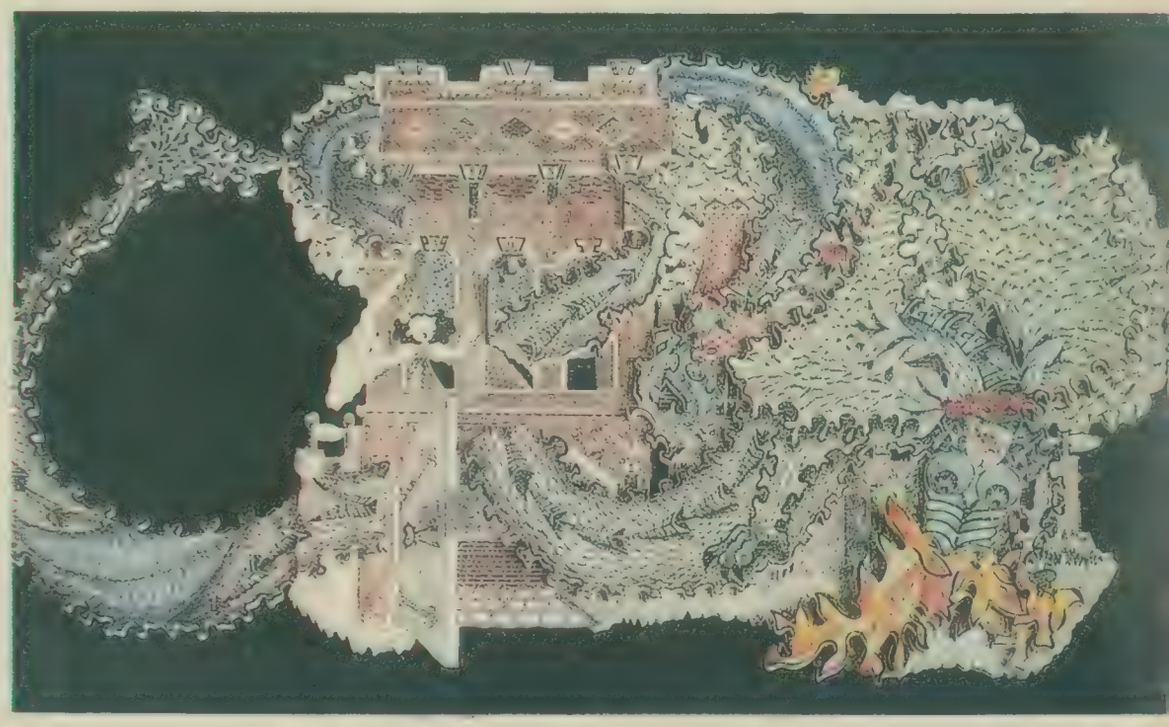

је. Купци добро знају због чега Ричардсона још зову Господин Сатана и зашто уз кутију „разбијене" слике, коју треба да сложе, често добијају и флашицу аспирина

Прави човек, на правом месту, у право време

Шездесетих година Стив Ричардсон је таворио у малој компјутерској фирми у Хановеру, у савезној америчкој држави Њу Хемшир. Онда је срео дизајнера Дејва Тибетса и заједно с њим почео скромни бизнис. По цени од три долара по комаду Стив и Дејв почели су да праве мале слагалице од укрштених речи које су исецали из новина

Једног дана позвао их је телефоном неки човек из Бостона и предложио им да му направе дрвени „пазл". За ту услугу нудио им је 300 долара. Предлог је био толико примамљив да је Стив Ричардсон сместа сео у први авион и отпутовао за Бостон. Срео се са наручиоцем и он му је показао своју колекцију слагалица које су носиле потпис компаније „Пар". Све су биле израђене ручно, на дрвеној подлози.

Ричардсон се заинтересовао за ову компанију и убрзо открио да више не постоји. После смрти једног од двојице власника „Пара" и други се повукао у пензију. Било је јасно да тржиште и купце који су трагали за уникатним слагалицама, а нису питали за цену, више није имао ко да снабдева.

Ричардсон и Тибетс видели су ту своју велику шансу Стив и Дејв бацили су се на посао. Најпре су, према својим именима, срочили назив

ЛИЦЕ

НЕРВНИ СЛОМ

„Три прасета", загонетан назив иза кога се крије сасвим (не)обична крава. Склапа се на 63 начина, али је тек 64 – онај прави.

Слагалица из 1910. која је служила и као реклама за шиваће машине.

фирме „Стејв Пазлс" и почели да се рекламирају у угледном часопису „Њујоркер". Посао је брзо процветао и није се смањио чак ни кад се Дејв Тибетс повукао и свој удео у фирми продао Ричардсону (на Дејвово место дошла је Стивова супруга Марта)

До сада су се појавиле, како Стив воли да их зове, четири „генерације" његових слагалица. Свака наредна састављања је од претходне. Ипак, оно што им је заједничко пре свега су делићи израђени од неколико финих слојева дрвета које се лепи унакрсно, тако да су уздужна влакна под углом од 90 степени па саставни делови мозаика од дрвета не могу да се извијају или ломе

Друго, без обзира на то да ли се ради о слагалици јевтинијој од стотинак долара или оној сто пута скупљој, свака је ручно исечена у радионици смештеној у Норвичу, држава Вермонт. Људе запослене на „разбијању" слике Ричардсон је пажљиво бирао. Сви они вешто баратају електричним тестерама чија су сечива танка као влас косе и свако од њих дванаесторо мајстор је свог заната. На најбољи могући начин спроводе Ричардсонове идеје, али имају пуну слободу и сами измишљају начине сечења делова за мозаичне слагалице (важно је наравно, да тајну не откривају конкурентским фирмама). Из радионице, зато, још нису изашле две исте слагалице Ако им је слика иста, делови од којих су састављене сигурно се уклапају на различите начине

Оштрење мозга

У првој и другој „генерацији" Стивових слагалица делићи су, између осталог, сечени у облику иницијала особе која наручује „пазл" или имају облик одређених предмета, биљака, животиња, људи, већ како би пожелео купац или одредио сам Стив

Да би што више „намучио" оне који састављају слагалице, Ричардсон смишља трећу „генерацију" у којој су делови изрезани тако да могу да се саставе (и, наравно, уклопе) на неколико начина од којих је само један – исправан. Рецимо, „Три прасета" могу да се уклопе на 63 начина, али је тек 64. онај прави (слика бр 1)

Стив Ричардсон увек иде даље и ствара и четврту, још лућу генерацију слагалица Комадићи мозаика не само да могу да се „закључају" један у други на десетине погрешних начина, него сада треба добро мућнути главом и одредити који од тих делића треба окренути на полеђину да би се уклопио у мозаик Да не причамо да у свакој генерацији постоје и празна места на слагалици, у која се уклапа једно велико – ништа

Можда све то и не би било толико тешко решити кад би се „Стејв Пазлс" продавале уз одговарајућу слику на кутији

– Кад бих на кутији одштампао и слику, у чему би онда био изазов? – смешка се Ричардсон. – То би значило да потцењујем интелигенцију својих муштерија, зар не?

И ту није крај Стивовим замкама. Ретко која слагалица са потписом „Стејв" има равне ивице на које смо углавном навикли код свих индустријских, односно серијских слика – мозаика Одмах одвојиш делиће који ће бити на рубу слике и посао је олакшан. Стивове слагалице излазе „из оквира" и махом имају неправилне облике, баш као што се види на слици бр. 2

Постоји још једна разлика у односу на слагалице од картона.Делићи подсећају једни на друге само зато што их секу машине програмиране да „избацују" врло сличне облике. Пошто Стив не жели да олакша посао слагачу (напротив!) делићи су сечени на сасвим непредвидљив начин Има, на пример, неких са равним ивицама за које је логично претпоставити да треба да стоје на ивици мозаика. Ђавола! Тек ако се том делићу додају још два слична, приљубе један уз други, онда тек „улазе" у отвор и „закључавају" се на одређеном месту у слагалици

И оно најзанимљивије, што је теже слагалицу саставити то је примамљивије. Људи, једноставно, воле да пред њих ставиш на изглед нерешив задатак који их, кад га реше, испуни осећањем надмоћи и задовољства Добар пример је Чарлс Алан Рајт професор права на Тексаском универзитету у Остину Он каже:

– Стив прави све сложеније

слагалице у нади да нико неће успети да открије начин на који их треба поређати. Ја се, додуше, добро намучим иознојим док их решим, али кад коначно откријем систем, то задовољство тешко је описати. Онда седнем и напишем: „Стиве, ни овог пута ниси успео да ме надмудриш. Чекам твој следећи изазов!" И то траје годинама. „Стејв Пазлс" одличне су за оштрење мозга!

„Пар" је умро, живео „Стејв"!

О слагалицама које постоје већ два века можда највише зна Ен Виљемс, професор економије на Бејтс колеџу у Мејну, која је недавно издала књигу „Илустрована историја слагалица".

Ен је страсни заљубљеник и сакупљач слагалица. У својој колекцији има их око 2000. Између осталих, ту је и једна направљена од чоколаде (– Својевремено сам имала две – каже Ен. – Шта мислите шта се догодило с оном другом?), затим јапанске чији су делићи тако ситни да морају да се састављају пинцетом.

У збирци Ен Виљемс постоји и „пазл" из 1766, један од најстаријих икада израђених. Њен аутор је лондонски штампар Џон Спилзбери. На танком комаду дрвета он је залепио мапу Европе а потом исекао земље по границама. Спилзберијева слагалица требало је да послужи у настави географије. И није само овај штампар имао идеју да слагалице послуже у школама и колеџима. Поред различитих географских мапа те ране слагалице биле су, у ствари, слике из Библије, историје, биологије, али њихови делови нису се уклапали један у други. Сечене су произвољно (слика бр. 3) па је постојала опасност да их ветар или особа која би јаче кинула одува и поквари задовољство. Међутим, слагалице су убрзо добиле данашњи изглед. До 1840. углавном све слике – мозаици имају саставне делове који улазе један у други.

У то време „пазл" је обично био на дрвету, а у следећем веку на картону. Свој процват слагалице доживљавају крајем двадесетих и почетком тридесетих година овога века, у време такозване депресије. Људи су тешко налазили посао, новца није било ни за најосновније потребе, па се уз „пазл" лакше прекраћивало време и заборављало на бриге. Широм САД је, зато, сваке среде на киоску могла да се купи „слагалица недеље" за 25 центи.

Негде 1933. године два незапослена Њујорчанина – Џон Хенрикс и Френк Вер – дошла су на идеју да праве слагалице ремек-дела за богате купце. Основали су „Пар" компанију и на листи мушторија убрзо су им се нашле чувене богаташке породице као Вандербилт, потом Форд, Астор. Купци су биле и чувене звезде – Мерилин Монро, Бин Крозби, Гари Купер, Марлен Дитрих.

„Пар" компанија прочула се по врхунском квалитету. Знало се да се њихове слагалице секу ручно, на подлози од махагонија. Технологију лепљења дрвета и сечења до данас нико није открио. Уз заштитни знак – морског коњица, продавали су слагалице у црним кутијама на којима није била приложена слика. Осим тога, трудили су се да и називом „пазла" збуне купце. Једна се, на пример, звала „Малиша у конзерви" а представљала је оклопника на коњу.

Када је 1972. Џон Хенрикс умро, Френк Вер није желео да настави посао па је фирму препустио дотадашњем заменику који је и сам убрзо дигао руке и угасио „Пар".

„Пар" је умро, живео „Стејв"!

Краљица Елизабета „слагачица"

И Ричардсон има богату клијентелу. Зна се, рецимо, да његове слагалице у колекцији има и краљица Елизабета. То не значи да његове „пазл" не може да купи свако. Али, увек има и посебних наруџбина.

Стив памти жељу једног двадесетшестогодишњег директора из Тексаса (не жели да открива имена): који је наручио слагалицу за своју вереницу. Требало је да она сложи „пазл" у његовом присуству. А ево и зашто. Кад се појавила слика на слагалици, представљала је младу из викторијанске епохе, а у дну се склопила реченица: „Желиш ли да се удаш за мене?" Ко би могао да одоли тако оригиналном начину да га неко запроси?

У САД слагалице су толико популарне да постоје и такмичења која се организују сваке године, као оно у Охају.

Господин „Сатана" никад не мирује. Размењујући писма са најупорнијим поклоницима слагалица, као што је Џозеф Тејлор који их решава већ 70 година, добро зна да они од њега непрекидно очекују нова изненађења.

Ништа не открива, само загонетно каже да већ спрема пету генерацију слагалица. Какво ли ће то лудило бити?

Припремила
В. Софреновић

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

СМРТ ВРЕБА

Иако Никола Ђорђевић не спада у људе који се јуначе и тамо где не треба, умало за длаку није изгубио главу

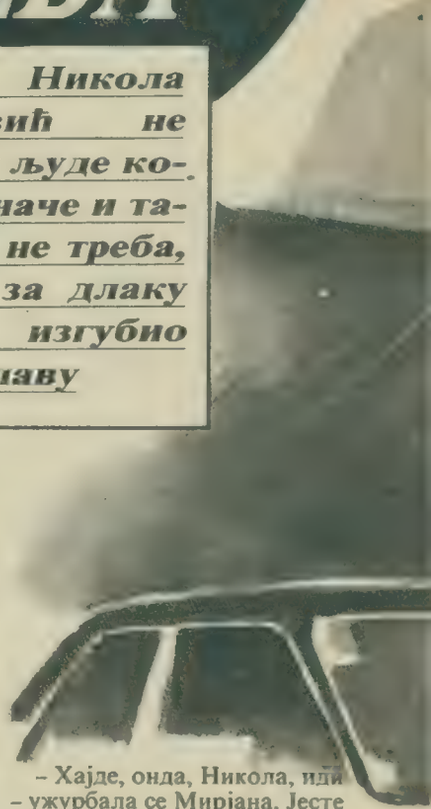

У недељу 10. децембра прошле године освануо је ведар дан. Међутим, како је време одмицало, на небу су почели да се гомилају облаци. Предвече је било јасно да се спрема олуја.

– Ево, одмах ћу поставити сто да вечерамо па ти, Никола, иди – рекла је Мирјана Ђорђевић сину. Додуше, од Ровиња до Трста не треба више од два сата вожње, али, мислила је, боље да крене раније. Док пређе границу, стигне кући, легне, биће поноћ, а на посао мора рано.

– У праву си, боље је да раније кренем – сложио се Никола и сео за сто. Таман је почео да сече хлеб кад се проломио прасак од кога су зазвечала стакла на прозорима.

– Шта је то? – тргла се уплашено Мирјана.

– Ништа, мама, грми – рекао је Никола и насмејао се кад је видео како се у чуду крсти.

– Зар у децембру, боже благи? – питала је сипајући чај у шоље.

– То овде, код нас, и није нека реткост – рекла је њена пријатељица код које је била у гостима. – Не само што грми, него и муње севају.

– Хајде, онда, Никола, иди – ужурбала се Мирјана. Јесте да је њен син одавно био, како се то каже, свој човек, отац породице, али она никако није успевала да се ослободи бриге кад год би негде кренуо.

– Јави се, молим те, чим стигнеш – рекла је пратећи га до аута.

– Не брини – рекао је Никола улазећи у кола. Разумео је мајчин страх, и сам је имао децу.

Река уместо друма

Док је возио улицама пустог Ровиња, није имао тачну представу о томе колико је ветар јак, то је схватио тек када је изишао из града. Возиће полако, одлучио је, једва додирујући папучицу за гас. Казаљка на брзиномеру показивала је 40 километара на час.

– Управо кад сам почео да се спуштам ка Лимском каналу – причао нам је касније Никола – почела је киша која се ускоро претворила у пљусак тако да се преко ветробранског стакла сливала права река. Мада сам нос забио у стакло, нисам видео готово ништа. Возио сам насумце. Од банкине ни трага. Да све буде горе, светла на мојој „ланчији" нису била у реду тако да сам у последњем тренутку опазио срушено стабло на друму. Ни сам не знам како сам успео да га избегнем.

Наставио сам милећи, чврсто решен да се зауставим на првом паркингу и сачекам да невреме прође. Лакнуло ми је када сам угледао светлост: мора да сам у Врсару. Таблу са ознаком града нисам могао да видим. Стао сам код прве куће на коју сам наишао. Међутим, ту нисам смео да останем. Бојао сам се да у помрчини неко не налети на мене. Закопчао сам јакну до грла и изишао. Дочекала ме ледена киша и ветар који ме у тренутку „пробио" до кости. Нисам баш неки мршавко, имам осамдесетак килограма, али бура ме је буквално подухватила и бацила на ауто. Држећи се за њега, покушавао сам да одмерим колико сам удаљен од куће. Од зида ме није делило више од метар и по: сувише мало да бих се осећао безбедним. Кренуо сам да потражим боље место. Идући дуж зграде, стигао сам до некаквог трема. Било је то оно што ми је требало.

Вратио сам се до аута и паркирао га пред трем тако да задњи браници додирну зид. Сад сам могао да одахнем јер сам, чини ми се, био на сигурном. Нисам могао ни да наслутим да идем у загрљај смрти.

Јесам ли нем?

Мокар, промрзао и уморан, да бих превалио растојање од Ровиња до Врсара требало ми је више од два сата, појачао сам грејање. Топлина која се ширила пријатно ме је омамила. Задремао сам. Последње чега се сећам била је казаљка која је показивала десет сати и киша која није престајала да добује по крову. Кад сам се пробудио, схватио сам да се налазим у кревету у непознатој соби.

Где сам то и како сам се ту нашао? Ништа ми није било јасно. С муком сам покушавао да се присетим бар нечег: негде дубоко у свести појавила се слика сата на командној табли. Да нисам доживео инфаркт или је неко налетео на мене? Јесам ли поломљен? Покушао сам да се придигнем али ме је зауставио ужасан бол у глави. Значи, нешто није у реду с мојом главом, с рукама и ногама је све О. К., могао сам да их померам.

– Има ли ту кога? – хтео сам да викнем, али ми из грла није излазио глас. Страшна зебња шчепала ми је срце: због чега сам изгубио моћ говора? Унезверено сам почео да гледам по соби. Како да дозовем неког, питао сам се. Нигде ничег. Морао бих да устанем, а то нисам могао. Господе, зар ћу са 38 година остати нем? Ослањајући се рукама на кревет, успео сам некако да се придигнем кад су се отворила врата собе у којој сам лежао.

– Добро је, пробудили сте се – рекао је човек који се појавио. – Само лезите и одмарајте се.

Показао сам прстом уста.

– Не можете да говорите? И то ће бити у реду, само морате мало да се стрпите. Покушајте да спавате, ујутро ће вам сигурно бити много боље.

Нисам имао ни воље ни снаге да даље размишљам: глава ме је ужасно болела а у грлу пекло. Затворио сам очи. Лекар се није дуго задржао у соби. Измерио ми је пулс и притисак и изишао.

Кад сам се сутрадан пробудио, дан је увелико одмакао и ја сам се стварно осећао много боље. Глава ме је и даље болела али мање, могао сам чак и да причам, истина – шапатом. Шта ми се догодило?

Доктор Мировић, у чију су ме приватну одринацију довели, рекао ми је да сам доживео тровање угљен-диоксидом. Није морао да ми објашњава како. Све ми је одједном постало јасно. Сетио сам се оне страшне кише, буре, аута притераног задњим делом уз сам зид куће. Како ми није пало напамет да ће тај зид враћати издувне гасове у цеви и даље у кабину! И да се то деси мени, професионалном возачу с осамнаест година стажа? Мени који, кад год је невреме, стајем на првом паркингу и чекам да прође.

Да није било двојице младића из Врсара, Никола Ђорђевић не би био међу живима. Паркиравши се испод трема затворио је пролаз у двориште куће. Тако је Раде, један од младића, приметио да у „ланчији" тршћанске регистрације лежи онесвешћен човек. Лекарска помоћ му је на време указана.

О. Вукадиновић

Илустровао: Бранислав Јовановић

ПЛАНИРАНО ИЗНЕНАЂЕЊЕ

На одељењу за продају веша где радим нека жена дохватила је три огртача и замолила ме да изаберем један.

– Мислим да би вам овај најбоље пристајао... – почела сам да јој објашњавам, али ме је она прекинула упола реченице.

– Молим вас, немојте ништа даље да ми причате. Муж ми за рођендан увек да

чек и каже ми да купим себи нешто лепо. Бар једном у животу желела бих да се изненадим оним што добијем! Зато ми запакујте један од огртача, не желим да видим који сте изабрали. ■

Продавачица из робне куће

ВАУ-ВАУ РОБОТ

Каквих све робота нема на свету! Постоји чак и робот пас чувар кога су измислили Енглези. Помоћу нарочитог механизма он ослушкује шумове и када „ухвати" неки непознат звук – почиње „из све снаге да лаје". ■

ОКРУГЛА ШАРГАРЕПА

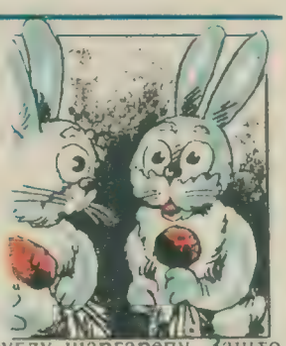

У Холандији су произвели округлу шаргарепу. Зашто им је то уопште требало? Због тога што је много једноставније механизацијом покупити округле него издужене шаргарепе. ■

ТРИНАЕСТОГОДИШЊИ ШАМПИОН

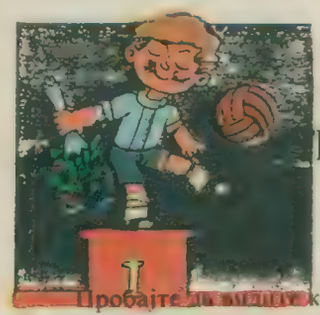

Пробајте да видите колико пута можете да ударите лопту а да вам не падне на земљу! Највише... колико пута? А тринаестогодишњи Италијан Мауро Палавичино успео је да удари лопту 33.680 пута – заредом! ■

САМО КЛАСИКУ!

Какву музику највише воле делфини? Америчка научница Ден Вагнер, која се позабавила тим питањем, тврди – класичну! ■

НОЋНА РЕКА

Арика, река у Чилеу, тече само ноћу. Водом се снабдева са врха Анда. Снег се топи дању, али вода у корито стиже тек када се спусти ноћ. ■

РИБЕ И ЗВЕЗДЕ

У морима и океанима рибе могу да се оријентишу према звездама. До таквог сазнања дошли су канадски научници посматрајући понашање акваријумских рибица у планетаријуму. ■

САВРЕМЕНЕ БАЈКЕ

Удружење „Америка без дроге" недавно је почело са издавањем бајки неуобичајеног садржаја. Рецимо, мачка и миш заљубљују се на први поглед и убрзо почињу да живе заједно. После извесног времена мачка долази кући потпуно одсутна, црвених, замагљених очију.

– Да ли си плакала? – пита је миш.

– Не, мишу мој, љубави моја. Само сам уморна, напорно сам радила...

Миш јој у првом тренутку поверује, али кад примети у мачкиној руши цигарету, дебљу на средини, постаје му јасно да се његова драгана одала пороку и да пуши марихуану. Запрети јој да ће је напустити уколико се не окане лоше навике која може да је одведе на пут још опасније дроге.

Мачка схвати да јој миш го говори јер је воли и одлучи да га послуша и после месеци мучења успева да се одрекне марихуане...

– У одређеном узрасту деца најбоље прихватају поруке ако им се оне саопште кроз занимљиву причу – каже доктор Вилијем Букоски, директор Националног института за наркоманију. – Родитељима саветујемо да деци читају ове савремене бајке па да касније попричају с њима о могућим последицама. Уверен сам да су ове приче пун погодак. Ако

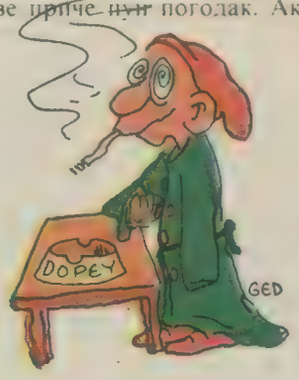

ништа друго, деца ће макар размислити пре него што прихвате понуђени „џоинт" (цигарета с марихуаном или хашишем). ■

ALEX

Hermann

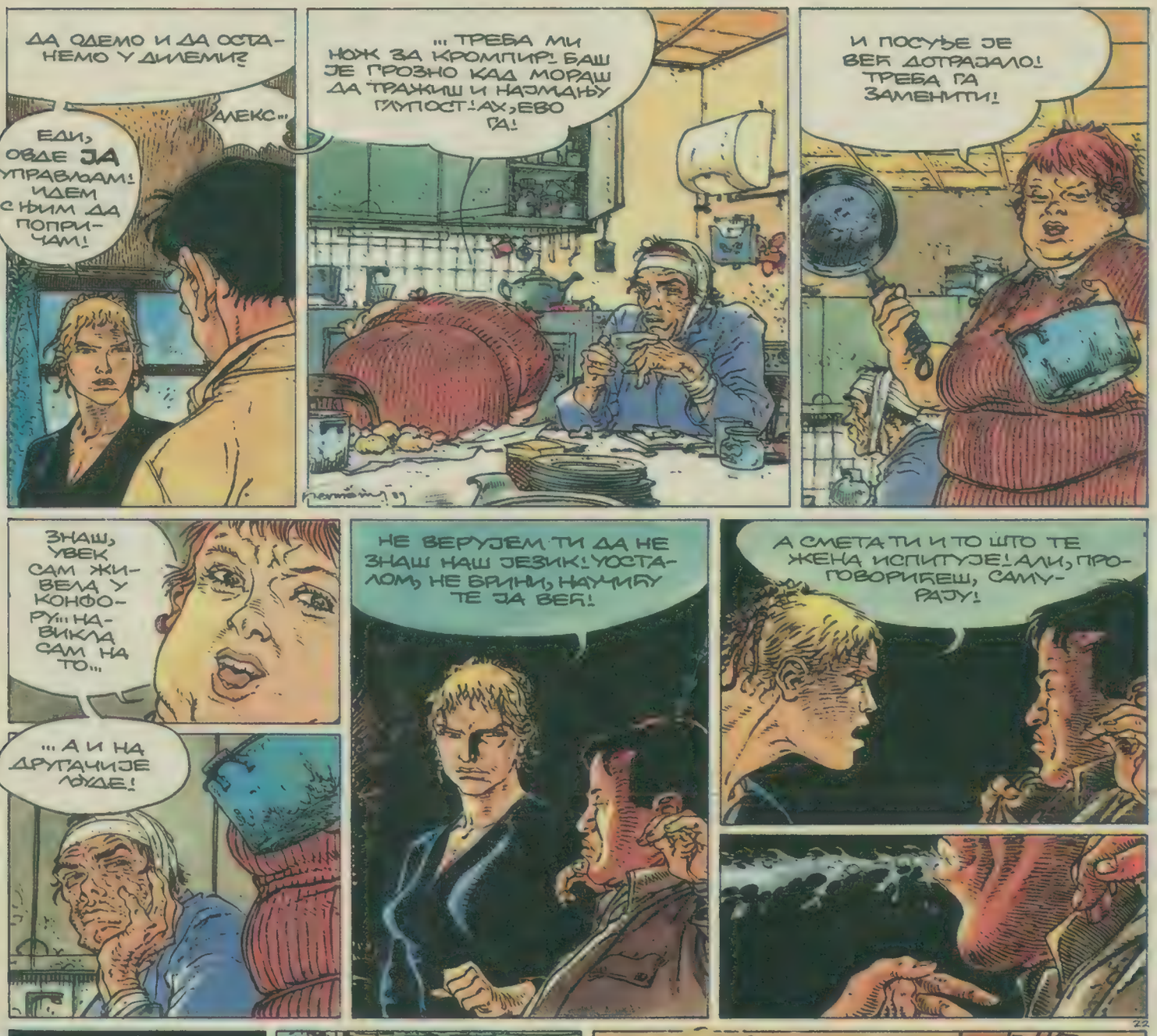

ТАТАРАТА!
РАТА!
ТАРАТА!
ГРРР!
ИУУ!
ШИМПО!
ЛЕЗИ!
НЕ!
ЗИУУ!
ТАРАТА!
ШИМ...
БЕНГ!
ТАКА-ТАКА!
ТАК!
БАМ!
БЕНГ!
ТАРАТА!
БЕНГ!
ТАРА-ТА!
БЛИНГ!
НЕ СМЕМ ДА МРДНЕМ, ЈЕР БИ САРА ОДМАХ ЗБРИСАЛА!
ИИУУУ!
2
БЕНГ!
ТАРАТАТА!

ГЛЕДИС, КАО ДА НАПАД ЈЕЊАВА!
САЧЕКАЈМО ЈОШ МАЛО!
ПРИРЕДИЛИ СУ НАМ ИЗНЕНАЂЕЊЕ! АЛИ, УСКОРО ЋЕМО ИХ ВИДЕТИ ИЗБЛИЗА!
ДО ТАДА, ДА ПРЕДАХНЕМО МАЛО!
ВОЛИМ ТВОЈУ РАЦИОНАЛНОСТ!
ШИМПО!
ОН СЕ УПЛАШИО.. И УСТАО...
ИАУУУ!
НЕ! НЕ! НЕ!
АЛЕКС, ШТА ЈЕ БИЛО, БИЛО ЈЕ! ОПКОЉЕНИ СМО! ШТА ЋЕМО САД?
ТАТА... РАТНИ ПЛАН!
АЛЕКС, УРАДИ НЕШТО! ПОЛУДЕЋУ! ГДЕ ЋЕШ, АЛЕКС?
ДА ДОВРШИМ ЗАПОЧЕТИ ПОСАО! НЕШТО ЛИЧНО!
3

МЕЛВИНЕ, ОВА ЦУРА НИЈЕ КАО ОСТАЛЕ! А БИЛА ЈЕ ТАКО ТИХА КАО МАЛА!
БОЉЕ МИ ПОМОЗИ УМЕСТО ШТО ПРИЧАШ ГЛУПОСТИ!
ТРЕС!
ТВОЈЕ КОЛЕГЕ СУ ДОЛАЗИЛЕ... НАПРАВИЛИ СУ ВЕЛИКИ ЛОМ!
ВОЛИМ ОВО БОЉЕ! ТУ САМ МИРНА... СИГУРНО ТИ ДЕЛУЈЕМ ЧУДНО!
АЛИ ЗБОГ ВАШИХ МЕТОДА, ПОСТАЈУ ЈОШ ЧУДНИЈА!
ЗА САДА СУ СЕ ТВОЈИ ПОВУКЛИ, АЛИ ВРАТИЋЕ СЕ! ИМАМ ДВА ОДЛИЧНА СТРЕЛЦА... АЛИ ТО НИЈЕ ДОВОЉНО, ПА ЋЕШ МИ ЗАТО ТИ РЕЋИ КАКВЕ СУ ВАМ СНАГЕ И ГДЕ ВАМ ЈЕ БАЗА!
ИМАШ ЛИ НЕШТО ДА КАЖЕШ?
ЗНАШ ЛИ ДА ОВАЈ ДИСК СЕЧЕ ЧАК И МЕТАЛ? СИГУРНО ТИ ЈЕ ТО ПОЗНАТО!
ОВО ЈЕ ОД ГИПСА! У МЕКАНЮ, ДИСК ЈОШ БОЉЕ УЛАЗИ!
ДОБРО! ВРАТИМО СЕ НА ПРВО ПИТАЊЕ!
4

НЕ БРИНИ ЗА ЧЕРЕМАЈУ! САМО ОБИЛАЗИ...
ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ЗБРИШЕМ ОДАВДЕ!
ОСТАЈЕТЕ С НАМА? НЕЋЕТЕ ПОБЕЋИ? ИМАМ НЕКИ ДОЛАР...
НЕЋЕМО, ЕДИ... А ЛОВУ ОСТАВИ ЈАПАНЦИМА!
МИСЛИТЕ ДА СМО ГОТОВИ!
ГДЕ ЈЕ ГАЗДАРИЦА?...
СА ЗАТВОРЕНИКОМ! ИСПИТУЈЕ ГА!
УФ! ЗАБОРАВИО САМ НА ЊЕГА!
ТАЈ ВОЈНИК ЈЕ ОКРУТАН... НАЧИН НА КОЈИ ПОСТУПА ФИНА ДАМА МУ НЕЋЕ ОДРЕШИТИ ЈЕЗИК! ИДЕМ ЈА ДА ГА МАЛО ПРОДРМАМ!
ГОСПОЂИЦЕ, НЕ БРИНИТЕ! ЈА ЋУ СЕ ПОЗАБАВИТИ ЊИМЕ! ТО НИЈЕ ПОСАО ЗА ДАМУ И...
И... ОВАЈ...
СКУП ЈЕ У КУЋИ! ОДМАХ!
ПОНЕСИТЕ ОПРЕМУ, А КОЊЕ ПУСТИТЕ НА СЛОБОДУ!
И НЕ УЛАЗИТЕ У ШТАЛУ! ДОБИЛА САМ ПОТРЕБНА ОБАВЕШТЕЊА!
5

ПОСЛЕ СПУСТИ САРУ И ЊЕНОГ МАЛОГ!
ТАТА, ЗАШТО НАМ АЛЕКС НЕ КАЖЕ ШТА ГЛАНИРА?
ОНА ЗНА ШТА РАДИ!
ПАЗИ ДА НЕ ИСПУСТИШ ТАЈ САНДУК!
МЕЛВИНЕ, ХВАЛА!
ХВАЛА?!
ЗАТО ШТО СИ МЕ ЗА ВРЕМЕ НАПАДА ЗАШТИТИО СВОЈИМ ТЕЛОМ!
ТО ЈЕ БИЛА ПРИРОДНА РЕАКЦИЈА!
ЈА ТИ ДУГУЈЕМ ЖИВОТ, МЕЛВИНЕ!
ЈААХ!
ИДИ, ЕЗРА, ДУШО... И ЧУВАЈ СЕ! ВИДЕЋЕМО СЕ УСКОРО!
ПОЖУРИ, АЛЕКС ЧЕКА!
СВЕ ЈЕ СПРЕМНО!

ФЛУУФ!
ОВО ЈЕ СТРАШНО, МЕЛВИНЕ! ЗАР НИСМО МОГЛИ БОЉЕ ДА КАМУФЛИРАМО ОВО СКЛАДИШТЕ?
ДОБРО ЈЕ... ПОСТОЈИ ЈОШ ЈЕДАН ИЗЛАЗ КОЈИ СЕ СПОЉА НЕ ПРИМЕЋУЈЕ! ХРАНЕ ИМАМО ЗА ЈЕДНУ СЕДМИЦУ, А И ДУЖЕ... МОЖДА ЋЕ ОВИ ДО ТАДА ОТИЋИ...
МОЖЕМО ДА БИРАМО: ИЛИ ОСТАЈЕМО ОВДЕ, ИЛИ ИДЕМО ДАЉЕ!

НИСМО СЕ НИКАД ДО САДА ПОВЛАЧИЛИ ПРЕД НЕВОЉОМ... МИСЛИМ ДА БИСМО МОГЛИ...
ЦЕР, НИ ГОВОРА!
УФ! У РЕДУ!
ГОСПОДИН МАЛОЈ БИ У АКЦИЈУ? ЈЕ Л'?
ЗНАМ ГДЕ ИМ ЈЕ БАЗА! КОМАНДОСИ ТАМО ДРЖЕ И ПОЗАМАШНУ СУМУ НОВЦА!
ГОРЕ СУ! ЧУЈУ СЕ ГЛАСОВИ! ШТА КАЖУ, ЕДВАРДЕ?
НЕ ЗНАМ, ТАТА! ЗНАМ САМО ДА ЧИТАМ!
ШАЛИШ СЕ! ЕЈ, ГЛЕДИС, ШТА СИ МИ ОВО ДОВЕЛА? ЗАВИТЛАВА МЕ!
МЕЛВИНЕ, ДРАГИ... СМИРИ СЕ!
ДОСТА!
ПОРОДИЦА СЕ РАСПАДА!
ТЕК СМО ШЕСТ САТИ ОВДЕ, А ВИ СТЕ ВЕЋ ПОЛУДЕЛИ! ПУСТИ ЕДВАРДА, ТАТА! БИО НАМ ЈЕ ОД ВЕЛИКЕ КОРИСТИ!
ПОДИЖУТИ ГЛАС, ЧОВЕК САМО ДОКАЗУЈЕ СВОЈЕ ПРИСУСТВО!
8

ОТИШЛИ СУ! ЧАК НИСУ НАШЛИ ЗА СХОДНО НИ СТРАЖУ ДА ПОСТАВЕ!
БАШ БИХ ПОПИО ПИВО!
УЗЕЛИ СУ МИ БРОД!
ИОНАКО НЕ БИСМО МОГЛИ ЊИМЕ ДО ЊИХОВЕ БАЗЕ!
ДА... АЛИ, ТО ЈЕ МОЈ БРОД!
ИДЕМ ПО МАТЕРИЈАЛ!
НЕБЕМО ИЋИ УЗ КАНАЛ... ЗНАМ ДРУГИ ПУТ! МАЛО ЈЕ ДУЖИ, АЛИ СИГУРНИЈИ!
ВАЖИ!
САД БЕМО СКРЕНУТИ ЛЕВО!
РЕЦИТЕ, НА ШТА ЛИЧИ ТА ЊИХОВА БАЗА!
9

„ВЕЛИКО ОСТРВО" ЈЕ ИМЕ КОЈЕ СУ ИНДИЈАНЦИ ДАЛИ ОВОМ КОНТИНЕНТУ! СВОЈЕВРЕМЕНО ОВДЕ СЕ ОКУПИЛО ВИШЕ ОД МИЛИОН ЉУДИ СА ЖЕЉОМ ДА ПОВРАТЕ ИЗГУБЉЕНО, АЛИ...
ПАРЕ СУ СЕ ИСТОПИЛЕ!
МОГУЋЕ... МАДА ОВА ГРОМАДА ОЧЕКУЈЕ ЧУДО ВЕЋ ПЕТНАЕСТ ГОДИНА! ИНДИЈАНЦИ СУ СЕ РАЗИШЛИ И СВЕ ЈЕ ОПУСТЕЛО!
ВИШЕ НИЈЕ ПУСТО!
ТРОЈИЦА! ЗНАЧИ... ЈОШ ДЕВЕТОРИЦА! СИГУРНО...
НЕ ЗНАМ ДА ЛИ СУ НЕКОГ ПОСТАВИЛИ УЗ КАНАЛ?
...УТОВАРАЈУ МАТЕРИЈАЛ!
ИЗГЛЕДА ДА СУ ОДУСТАЛИ ОД ИНВАЗИЈЕ! ЗНАЈУ ДА ЈЕ ПОЖАР НАМЕШТЕН... АЛИ, ПОШТО НИКОГА НИСУ НАШЛИ, ОДЛУЧИЛИ СУ ДА СЕ ПОВУКУ! МОЖЕМО И МИ ПРОМЕНИТИ ПЛАН! ШЕСТ, СЕДАМ, ОСАМ!
ОДОШЕ МОЈЕ ПАРЕ!
10

ДЕВЕТИ! КУРДИ!
РА-ТА-ТА!
СУВИШЕ КАСНО! АЛЕКС, БАЦАЈТЕ ГРАНАТЕ!
БЕНГ!
11

БУМ!
СТИЖЕМ, КУРДИ!
УХВАТИ СЕ ЗА ОВО!
БЕНГ! БЕНГ!
СИИИЦ!
МРДНИ СЕ, ПОБОГУ! ЗНАШ ЛИ ГДЕ СМО?
НЕ ВИЧИ, ИНАЧЕ ЋУ СЕ ПУСТИТИ!
БЕНГ!
КУРДИ, ТВОЈА НОГА!
НЕ ДРАМИ!
СРЕЋОМ, ПОВРЕДА НИЈЕ ОПАСНА!
ИМАМО ШАНСЕ! МИ ЗНАМО СВЕ О ЊИМА, А ОНИ О НАМА – НИШТА! СЛЕДЕЋА НОЋ ЋЕ СВЕ РЕШИТИ!
МОЈЕ ПАНТАЛОНЕ!
ОСТАЛО ИХ ЈЕ ЈОШ ШЕСТОРИЦА! ШЕСТОРИЦА ПРОТИВ ДВА И ПО ЧОВЕКА!
12

МОГУ ЛИ ДА ОСТАНЕМ С ВАМА?
МОЖЕТЕ! ДОК ЈЕ НОЋ, ДОТЛЕ СМО МИРНИ!
ОПРУЖИТЕ СЕ МАЛО... КАМЕН ЈЕ ТОПАО!
И ВАМА ЈЕ ТЕШКО КАО И МЕНИ!
АКО МАМА И ТАТА СРЕДЕ СВОЈЕ ОДНОСЕ, МОРАЋУ ДА РАЗМИШЉАМ О ДРУГОМ НАЧИНУ ЖИВОТА, А ТО ЈЕ ТЕШКО! ЈЕ ЛИ ТАЧНО ДА МИРИШЕМ НА МАЈМУНА?
ДА!
13

КАКО НОГА?
ХВАЛА НА ПИТАЊУ, НИЈЕ ЛОШЕ!
ЗНАТЕ ЛИ ДА СЕ И ВИ ОСЕЋАТЕ НА ВАШУ МАЗГУ?
ПА...
А КАЖУ ДА ЈА МИРИШЕМ НА МАЈМУНА!
ЗАВИСИ ОД СМЕРА ВЕТРА!
ВИДИТЕ ЛИ НЕШТО ЛОШЕ У ТОМЕ? ПРОВЕРИТЕ!
НАПРОТИВ! БИЛО БИ МИ ДРАГО!
МАМА, МОЛИМ ТЕ, ПРЕСТАНИ! ГУБИ БЕШ! АКО ТАКО НАСТАВИШ, НЕСТАЋЕ НАМ ХРАНЕ ЗА ДВА ДАНА!
ТО ЈЕ ЈАЧЕ ОД МЕНЕ, ЕДВАРДЕ!
КОЛИКА СИ, ТРЕБАЛО БИ ДА СИ ТИ ЈАЧА!
МЕЛВИНЕ, ШТО МИ ПРЕ НИСИ РЕКАО ДА СЕ НИ ТЕБИ ТО НЕ СВИЂА?
МАМА!
JOHN IRVING
14

ПАФ!
АЛЕКС! ГРАНАТА!
РАТА ТА! ТА!
БЕНГ!

ВАГОН СЕ ПОКРЕНУО, АЛЕКС!
САМО АКО АЛЕКС ПРОМОЛИ ГЛАВУ, ГОТОВА ЈЕ! А И ЈА, АКО СЕ МРДНЕМ ОДАВДЕ!
КРРРР!
НЕ МОГУ ОВО МИРНО ДА ГЛЕДАМ!
НИ КУРДИ СЕ НЕ ЧУЈЕ!
ТОК!
УФ! ОВАЈ УДАРАЦ ГУШКЕ О СТЕНУ БЕ МЕ ОДАТИ!
МОРА ДА ЈЕ ОВДЕ, У ТАМИ!
КРРР!
АЛЕКСАН
РА-ТА-ТА-ТА!

РА-ТА-ТА!
БЕНГ! БЕНГ!
ТИК!
ИМА-БУГА!
БЕНГ!
БЕНГ!
17

!! ...
КУРДИ ЈЕ ПУЦАО! МИСЛИМ ДА ЈЕ СРЕДИО ДВОЈИЦУ!
АЛЕКС!?
ИЗГУБИЛА САМ ОРУЖЈЕ!
СИГУРНО ЈЕ ИМАО ЈАК РАЗЛОГ ДА СИЂЕ... ЈЕР, НОГА МУ ЈЕ ПОВРЕЂЕНА!
МИСЛИМ ДА ЗНАМ ЗАШТО!
ГРАНАТА ДО ГРАНАТЕ... ДО ЂАВОЛА!
КОЛИКО БАЧЕНИХ ПАРА!
ПСУЈЕ!
ДОБРО ЈЕ ШТО СТЕ УСПЕЛИ ДА СКОЧИТЕ!
НЕ УДИШИТЕ ДУБОКО, ЈЕР ЋЕ ВАС УДАВИТИ МОЈ МИРИС!
?!!
ПСТ!
АХ! ХХХ! ХХХ!
18
АААХХХХХ!
!...

СИБИ ЋЕМО И МИ! ГОТОВО ЈЕ!
САМО ДВЕСТА ДОЛАРА ОД НЕКОЛИКО ХИЉАДА!
ИДЕМО, КУРДИ! ГАЗДАРИЦА ЈЕ У ЧАМЦУ!
САМО МАЛО! ИМАМ ЈОШ ЈЕДАН ПОСЛИЋ!
НЕПРАВЕДАН СИ! ЖРТВОВАЛА СЕ ЗА... !?
ТА-ТА!
...?... АЛ...
19

?...
О ТО СУ ОНИ!
МАМА! ТАТА! ЕВО ИХ, ДОЛАЗЕ!
АЛЕКСАНДРА!
ХО ХО! ВХОК! ХОК!
20

ПА?
КУРДИ КАЖЕ ДА ГА НОГА ЈОШ БОЛИ, ПА ЗАТО НЕ МОЖЕ ДА ВАМ ПОМОГНЕ!
ДА, ТАЧНО... АЛИ, И ОВО ГА БОЛИ!
СИГУРНИ СТЕ?
САСВИМ СИГУРАН! АЛИ, ОСТАВИ СЕ ТОГА! НАЂИ ДАСКЕ И ЦРНУ ФАРБУ!
ШИМПО
ТАКО МЛАДА...
БИЛА ЈЕ ХРАБРА!
...ГУНД ЖИВОТА...
БРИНУЋУ О САРИ И МАЛОМ...
...И СНАГЕ!
ТОЛИКО ЈОЈ ДУГУЈЕМО!
АМЕН!
МЕЛВИНЕ, ОБЕЋАВАМ...
...СМРШАЋУ!
КРАЈ
21

АМБРОАЗ ПАРЕ
биографија за Риплија

МЕЛЕМ ОД ВЕНЕЦИЈАНСКИХ ЦРВА

Амброаз Паре (1517–1590) толико је учинио за развој медицине нарочито ратне, да га данас сматрају оцем хирургије.

Пре тачно четири века завршио се живот ренесансног генија који је од берберина постао главни хирург француских краљева и кога су једни сматрали живим свецем, а други самим ђаволом

■ ■ ■

Требало је да Амброаз Паре постане берберин као што му је био и отац, у француском градићу Лавалу. Пре него што га је дао на занат, отац је желео да његов бистри синчић научи и латински, језик учених људи у то време, па га је послао код месног попа Орсеја на часове. А несавесни поп уместо да подучава, упошљавао је малог Амброаза на све могуће начине: те да окопа башту, те да оседла мазгу... И није га научио ни једне једине речи латинског, што ће се доцније показати као највећи недостатак у његовом животу.

Када је Амброаз напунио петнаест година, кренуо је на занат код берберина. То је значило, као и за сваког шегрта, устајање с петловима, чишћење дућана, па четкање перика, онда сапуњање мушterија или навијање њихове косе на папилотне. Али, бистри Амброаз ипак је брзо – чак сувише брзо! – савладао све оне вештине које су берберe чиниле првим људима: да превија ране, вади зуб, пушта крв и помаже код ситнијих „операција".

Пресудни догађај у животу младог Амброаза збио се једнога дана кад је на степеништу месне цркве угледао просјака који је молећиво пружао наказну руку која се готово распадала. И док су људи давали новчиће скамењени од гађења, Амброаз је одмах схватио да је ово преварант. Затрчао се, отео ону руку и побегао заједно с њом! Онда је на миру сецирао. Јер, била је то рука одсечена с обешеног злочинца, коју је просјак ставио у свој рукав, док је сопствену руку скривао испод капута.

Одсекао четири носа

Када је научио све вештине и тајне заната код мајстора у Лавалу, Амброаз је скупио у завежљај оно мало ствари што је имао и кренуо у Париз. Тамо се једног дана појавио у болници „Отел Дје" и молио да га приме на посао. Лекари су брзо приметили колико је млади „брица" био талентован и спретан, па су га не само прихватили, него је испало да су њему давали случајеве које сами нису смели да обрађују. А то се десило током једне изузетно јаке зиме када су се људима смрзавали носеви. И док лекари с дипломом Колежа Сен Ком – тадашњег медицинског факултета у Паризу – нису знали шта да чине, Амброаз је храбро одсекао четири носа. Операција је успела: два пацијента су подлегла, али су два преживела и ту зиму, истина без профила... Али, важнија је глава него само нос, зар не?

У сваком случају, био је то велики успех ондашње хирургије. После три године у болници Амброаз који је све слободне тренутке проводио над медицинским књигама закључио је: „Најбоља књига је људско тело". И пријавио се за војног лекара. Имао је тада деветнаест година, а била је 1536. када је Француска под краљем Франсоа Првим ратовала против Шпаније и кра-

Ово су илустрације књиге „Дела Амброаза Пареа"

Ова Шартранова фреска налази се у париској Сорбони. На њој Амброаз Паре пружа помоћ рањеницима у време опсаде Меца 1553. године

ља Карла Петог. Амброаз се нашао на италијанском ратишту као хирург-берберин француског заповедника господина Монжана.

Ту је младић први пут видео страшне ране изазване аркебузама – првим ватреним оружјем – које су се брзо гнојиле и претварале у гангрену. А начин лечења је био следећи: рану су преливали кипућим уљем од зове, па палили усијаним гвожђем – уз урлике до неба које је испуштао рањеник, ако већ не би испустио и душу.

Војвода се дигао из мртвих

Амброаз Паре је био ужаснут. Како помоћи тим јадницима, како их оперисати и спасавати, а да их не боли баш толико? И смислио је мелем који је направио од жуманаца, ружа и терпентина који је ставио на ране. Зарастале су без гнојења и уједно ублажавале бол!

Када је војска стигла до Венеције, Амброаз је посетио једног тамо чувеног му „колегу" за кога се надалеко ширио глас како је добар видар. И разменили су рецепте, на огромно задовољство младог Француза који је тада видео да је рецепт Венецијанца сличан његовом. Имао је исте састојке, али уз мали додатак: у мелем је требало умешати још и мале, тек оштењене псе и испржене на уљу од крина заједно са црвима сакупљеним око Венеције и чуваним у терпентину.

Овако наоружан знањем и искуством, Амброаз се, у предаху ратовања, вратио у Париз, али овога пута ујахао је на парадној кобили коју је добио од војводе Ренеа од Роана лично, а за пасом му је звецкала нимало лака кеса... Доброг хирурга треба добро и плаћати, а ране су и те како болеле не само војнике него и војсковође!

Амброаз се оженио, али није дуго остао код куће. Додуше, стигао је, у предаху између следећег бојишта, да напише своје прво дело с насловом:

„Метода обраде рана од аркебуза и другог ватреног оруђа, као и оних од стрела и копља, а и нарочитих експлозија изазваних топовским барутом. Саставио Амброаз Паре, берберин париски".

Какав скандал! Та сјајна књига била је написана на француском, што је било нечувено. Па, зар се дела не пишу на латинском? „Прави" лекари обасули су Амброаза дрвљем и камењем, али, некако баш тада, он је хитно позван крај узглавља војводе лоренског, славног Де Гиза, који је био прободен копљем кроз главу, скроз наскроз, па се копље још и сломило унутра, између јагодице спреда и потиљка иза уха. Морали су да ваде тај комад гвожђа уз помоћ поткивачевих машица и није тешко замислити у каквим се мукама превијао славни Де Гиз. Амброаз Паре је тако успешно обрадио ране да се војвода дигао из мртвих, на опште запрепашћење, и живео још дуго с надимком „Балафре", а то значи „(човек) с ожиљком".

На овом платну сликара Матуа приказан је Амброаз Паре после једне ампутације коју је извео на бојишту како одбија да употреби усијано гвожђе

Чудовишта, мумија и једнорог

Пре него што је поново кренуо међу војнике, Амброаз Паре је купио две куће, једну у Паризу, другу у Медону, па је његова породица у којој је било већ четворо деце лепо и удобно живела. Он, додуше, није за њих имао времена.

Слава Амброаза Пареа била је већ замашна, а у легенду је прешао када је капетан једне јединице наредио да на бојном пољу оставе војника рањеног са седам убодаца мачем у главу. Додуше, ископали су раку јер јаднику није остајало још дуго, па да се војска не задржава. Амброаз је био дирнут у срце. Клекнуо је крај момка и рекао му да ће га сасвим сигурно излечити. Узео је рањеника „под своје" и не само што му је стављао мелеме и превијао га, него му је својом руком чак и кувао. Када се момак опоравио, сви војници из регименте даривали су лекара-чудотворца по једним екијем, непоколебљиво уверени да пред собом имају живог свеца.

Било је много таквих подвига. Амброаз је лечио и знањем и интуицијом и оним у шта је чврсто веровао: лепом речју подршке! Наравно, није увек било спаса рањенима, па чак и ако су то биле крунисане главе као Анри Други који је у витешком дуелу с војводом Монтгомеријем зарадио копље у око. Паре као главни, и још шест врхунских хирурга, чинили су све што је било у њиховој моћи. Укупно пет криминалаца стављено је на пањ како би се на лицу места проучиле њихове одрубљене главе, а све у циљу пружања помоћи краљу, али ништа. Он је ипак подлегао... Наследио га је син Шарл Девети, а после је дошао Анри III. Свима је Амброаз Паре био главни лекар.

Сам је био сјајног здравља и пун животне снаге. Имао је пуних седамдесет година, што је за оно време била готово непојмљива старост, када му је умрла супруга, а он се само два месеца после њеног погреба опет оженио. Невеста је била извесна госпођица Русле, једра девојка која му је родила још петоро деце!

У позним годинама Амброаз Паре је много писао, не само медицинске књиге. Било је ту и путописа, затим „Књига о чудовиштима", па „Расправа о мумији и једнорогу", да набројимо само живописне наслове.

Пре него што је умро 20. децембра 1590 године, Амброаз Паре је „променио" још једног краља: Анри Четврти наследио је свог имењака Анрија Трећег... Велики хирург сахрањен је у париској цркви Сент-Андре-Дез-Ар која више не постоји.

Припремила ***М. Крстуловић***

ИЗДРЖАТИ ЗИМУ, ИЗДРЖАТИ ВРУЋИНУ

ПАКАО ЈЕ ХЛАДАН И МАГЛОВИТ

На железничким станицама у Индији некада су стајали спремни мртвачки сандуци – за Енглезе који доживе топлотни удар

Slip, slap, slop. Звуче као три бесмислена слога, али у Аустралији њих мора да запамти свако дете. То су, заправо, три глагола која подсећају шта треба урадити да би се избегле опасне последице Сунчевог зрачења: **slip** – навући (мајицу или кошуљу), **slap** – набаци (капу на главу), **slop** – сипај (заштитно уље на кожу)

На петом континенту учесталост рака коже достигла је застрашујуће размере. Невоља је Аустралијанаца у томе што живе под јарким сунцем, али имају бледу кожу као и њихови преци који су се тек пре 200 година, или мање, доселили из хладне Европе. Тамнопути домороци, Аборигини, немају таквих невоља. Они на тлу Аустралије живе већ тридесет хиљада година, па су имали времена да се прилагоде поднебљу.

Некада давно, пре него што се Homo sapiens проширио у разне климатске зоне, на Земљи је постојао само један тип (пра)човека. Живео је, пре више од милион година, у саванама источне Африке. Да се његова основна „шема" чува још и данас у сваком Европљанину, Азијцу, Африканцу или Ескиму, видимо по чињеници да сви здрави људи имају увек исту телесну температуру – око 37 степени – било да се налазе у врелој пустињи или у сибирској тундри.

У рају је топло

Како, заправо, човек постиже да и на мразу сачува неопходну топлоту, а да ни на тропским врућинама не „прокључа"? Одговор је у изванредно тачном и сложеном систему за регулацију. Центар за температуру у међумозгу непрекидно прима обавештења, како од чулних ћелија у кожи (терморецептора) тако и од великог мозга. Када је топло, центар проширује крвне судове и изазива знојење да би испаравањем снизио површинску температуру. На хладноћи се крвни судови сужавају како би што мање телесне топлоте одлазило преко коже.

За разлику од многих животиња које могу опстати само у топлим или само у хладним пределима, човек је „универзалац". Са својим еластичним регулационим системом, он се прилагођава свакој клими. Ни климатски преокрети до којих је долазило током последња два милиона година, уз наизменично смењивање ледених доба и топлих периода, нису могли да му дођу главе.

Наравно, не треба заборавити ни човекову интелигенцију. Оно што му није пружила еволуција постигао је он сам. Пре свега помоћу ватре, којом је овладао пре неких 400.000 година и која га је зими штитила од смрзавања. Уз то, научио је да се покрива крзнима убијених животиња. Та два „изума" омогућила су њему, створењу пореклом из Африке, да се прошири све до поларних области.

Одећа Ескима, на пример, и данас се састоји претежно од крзна животиња које су се савршено прилагодиле северној клими. Такав је карибу (северни јелен), чије су длаке на врху клинасто проширене па образују чврст изолациони слој. Тако одевен, Еским може сатима да седи крај рупе у леду а да му не буде хладно. Чак се и зноји. С друге стране, невоља је натерала Ескиме да пронађу „игло", склониште од чврсто набијених снежних блокова који чине одличан топлотни изолатор. Ако се зидови изнутра обложе кожама фоке, температура у снежној кућици може да достигне и пријатних 20 степени.

Па ипак, бити добро прилагођен није исто што и бити срећан и задовољан. Ескими су боље од осталих људи научили да подносе хладноћу, али и они у дубини душе чезну за сунцем. О томе сведоче и њихова веровања. Како је један Еским рекао истраживачу С. Ф. Холу, „пакао је хладан и пун магле", док у рају влада „вечита светлост и топлота".

„Онај ко једе пресно месо"

Мање успеха од Ескима имали су Викинзи и други досељеници из Европе који су се од 10. до 15. века узалудно трудили да опстану на Гренланду. Када је Викинг Ерих Црвени, негде око 980. године, први открио ово далеко западно острво, температуре су биле релативно умерене, а вегетација бујна. Зато га је и назвао Гренланд, тј. „зелена земља". У 13. и 14. веку дошло је до климатских промена, просечна температура пала је за два степена, а то је било довољно да се зеленило повуче пред снегом и ледом. Малобројни Европљани, мада су на Гренланду обрађивали

земљу и гајили стоку, нису одолели суровој зими.

Године 1540, када је један холандски брод у неком заливу на југу Гренланда потражио заштиту од олује, морнари су на обали нашли мртвог човека. Лежао је лицем према доле, одевен у грубу вуну и крзно од фоке, на глави је имао капу, а недалеко од њега нађен је зарђали нож у корицама. Био је то, по свему судећи, последњи бели човек на Гренланду. Поновно досељавање Европљана на ове обале почеће тек два века касније.

Ескиме, навикнуте на периодичне промене климе, хладни талас није изненадио. За десетак хиљада година, колико живе на Гренланду, имали су времена да се хладноћи прилагоде не само културно него и биолошки. Њихове шаке и стопала су ситни, размена материја је убрзана, потрошња енергије велика, имају висок проценат масног ткива. Све то значи да организам производи доста топлоте, а релативно мало је губи.

Канадски Ескими у храни узму 3.500–4.000 калорија дневно, као код нас тешки физички радник. Није ни чудо с обзиром на јеловник: дебела сланина, густо китово уље, сирово месо богато беланчевинама. (И само име Еским, које су им дали Индијанци, значи „онај ко једе пресно месо".) Сваки Европљанин који би се тако хранио морао би озбиљно да се забрине за своје срце и ниво холестерола у крви.

Одушевљени Ибн Фадлан

На сличан начин становници тропских крајева прилагодили су се врућинама од којих белим људима лију потоци зноја и застаје дах. Утврђено је да се просечан Енглез, на пример, најпријатније осећа на температури од 18 до 20 степени, а Индијац на 25. У прошлом веку, на већим железничким станицама у Индији увек су стајала спремна два-три мртвачка ковчега – за Енглезе који у препуним вагонима доживе топлотни удар.

Ултравиолетни зраци Сунца веома су корисни јер стварају неопходни витамин Д, али у превеликим количинама могу да буду опасни. Последице се крећу од прераног старења и сушења коже па до смртоносних обољења. Да би се заштитио, организам становника Африке и Азије ствара у кожи обојене честице – пигменте.

Тамна или црна кожа, дакле, резултат је успелог прилагођавања клими – али исто важи и за белу кожу. У крајевима где сунце слабо и ретко сија, да би се и то мало зрака искористило за стварање витамина Д, кожне ћелије изгубиле су највећи део пигмента. Што се Ескима тиче, који током шест месеци у години (у време поларне ноћи) уопште и не виде сунце, они до витамина Д долазе на други начин: једући јетру морских риба, која је њиме изузетно богата.

И облик тела може да зависи од климатских услова. Што је неко крупнији и дебљи, то боље подноси хладноћу. Објашњење за ту појаву је чисто геометријско: површина расте с квадратом висине, а запремина – с кубом. Неки џин, двапут виши од неког патуљка, имаће осам пута већу тежину, али само четири пута већу површину коже, па ће сразмерно мање топлоте губити испаравањем. Најтеже је бебама које морамо добро умотати да се не би смрзле.

Разумљиво је отуда зашто највиши људи живе на северу Европе: мушкарци су ту у просеку високи 181, а жене 169 центиметара. „Никада лепше грађене људе нисам видео: високи су као палме, коса им је црвенкаста, а кожа светла", писао је Ибн Фадлан, изасланик багдадског калифа, који се 922. године сусрео с Викинзима.

За житеље тропских крајева, напротив, карактеристичан је низак раст. Просечни Африканац висок је само 168, а просечна Африканка 157 центиметара. На југу Индије, у Јужној и Средњој Америци људи су још нижи. Има, наравно, и високих црнаца, као што су племена Динка и Шилук која живе у горњем току Нила. Они су, међутим, изразито витки, с тањим и дужим удовима него здепасти Европљани, па је и код њих однос површине према запремини прилагођен врелом поднебљу.

Коврџава кратка коса, какву имају црнци, боље штити главу од сунца него равна или таласаста. Пљоснати носеви јављају се код становника врелих и влажних крајева, док је узан и висок нос белаца производ суве околине: у њему се ваздух приликом дисања боље овлажи. Има и разлика које нису видљиве на први поглед. Индијанци на боливијским висоравнима, на пример, где је ваздух крајње разређен, стекли су током еволуције већа и разгранатија плућа и крв богатију хемоглобином. Зато чак и на висинама од 5.900 метара, где Европљанин не би могао да опстане без маске за кисеоник, Индијанци обављају тешке радове у рудницима сумпора и – дишу нормално.

С. С.

Илустровао: Доброслав Боб Живковић

Научна фантастика

Уређује
др Зоран Живковић

Вилијам Тем

ЕНДИ И ДЕНДИ

Објасни им ти, Алварез. Реци им све. Почни од оног дана кад се васионски брод спустио код Балтимора, а ми мислили да је то чиста срећа. Објасни им зашто смо тако мислили и да је, захваљујући томе, тајна остала сачувана. И како је сељак који је то први приметио склоњен од јавности. Како је, неколико сати касније, око места где је брод слетео војска поставила непробојни кордон. Како је хитно сазвана тајна седница Конгреса и како је све добро чувано од новинара.

И како је Траусон, мој бивши професор социологије, позван на договор. И како је нашао решење.

Решење сам био – ја.

Испричај им како су моју екипу и мене извукли из наших канцеларија у Њујорку и како смо у пратњи агената FBI авионом пребачени у Балтимор.

За добар утисак

Сам васионски брод био је за мене огромно изненађење. Тај шарени рококо-балон усред кукурузишта изгледао је пре као неки велики украс за витрину него као међупланетарна летелица.

– На посао! – рекао ми је Траусон. – Ово су наши посетиоци.

Стајали су на металној платформи окружени најзначајнијим личностима нашег јавног живота. Два сјајнозелена тела, широких основа која су се сужавале на врху, била су висока отприлике два и по метра. Једина одећа била им је мала ружичасто-бела љуштура. Два снажна пипка са очима на врху померала су се на све стране. Уста су била један велики влажни отвор.

– Пужеви! Па то су пужеви!

– Да, мекушци гастероподи – рекао је Траусон. – Само, ови припадају једној раси сфаријој и интелигентнијој од наше.

– Интелигентнијој?

– И не само то, Дик. Ми смо за њих примитивци из оног дела свемира који тек треба да истраже, а можда и да населе уколико не будемо опрезни. Зато треба да на њих оставимо добар утисак. И да брзо учимо!

Размишљао сам збуњен.

– Не схватам зашто сте довели баш мене... Одакле су дошли?

– Са Бетелгеза, односно са девете планете овог звезданог система. Доктор Ворбери је већ ту. Научили су од њега енглески за само два сата, а он не успева да разабере ни једну једину реч њиховог језика иако је са њима пуна три дана. Лопез и Мајнцер су ван себе, никако да им нађу извор енергије. Зато не брини: за такве ствари позвали смо врхунске стручњаке. Ти си задужен за оно што се зове добар утисак.

– Али...

– Сећаш ли се шта си рекао кад си их угледао? Пужеви! Шта мислиш, како ће их прихватити народ? Зар ће се помирити с идејом да треба да учимо од пужева, макар били и џиновски? Не смемо дозволити да наши гости доживе неку непријатност. Хоћемо да оставимо на њих утисак пријатне, интелигентне расе са којом може да се разговара. То је управо твој задатак.

Из групе која је стајала око ванземаљаца издвојио се један наочит човек и пришао ми. Препознао сам га: био је то помоћник министра иностраних послова.

– Изволите са мном – рекао је. – Желео бих да вас представим нашим уваженим посетиоцима.

Пуж који нам је био ближи окренуо је једно око према нама. Сагнуо је своју крупну, слузаву главу и рекао снисходљиво:

– Да ли је могуће да желите да разговарате с мојом недостојном маленкошћу, уважени господине?

Представио сам се и одговорио потврдно, на шта ме је зелено створење погледало и другим оком.

– Веома смо поласкани вашом љубазношћу. Највећа жеља нам је да ваша цењена раса осети наклоност према нама.

Два ТВ јунака

Влада ми је дала петнаест дана да припремим пропагандну кампању. Прича о необичним посетиоцима требало је да буде пуштена одмах по истеку тог рока, али ја сам се убио доказујући да је потребно бар пет пута толико времена. Тако сам добио месец дана.

Траусон ми је помогао да окупим људе који ће писати научне чланке, а ја сам нашао оне који умеју да од таквих текстова направе занимљиво штиво. Нашли смо најбоље мајсторе за видео спотове, најбоље илустраторе, најбоље цртаче стрипова. Уз помоћ истакнутих психолога створена су два ТВ јунака у облику пужа – назвали смо их Енди и Денди. Деловали су врло симпатично и вртели смо их на малом екрану од јутра до вечери док се нису увукли у срца гледалаца. Причало се само о њима.

Енди и Денди нису остали само на телевизији. По њима су направљене и играчке: за девојчице лутке, за дечаке аутомобилчићи у облику пужа.

И тако, кад је дошао дан да народ сазна за долазак ванземаљаца, нико није био шокиран њиховим изгледом. Напротив. Свуда су дочекивани срдачно, позивани на све значајне догађаје.

Питао сам се какво мишљење они имају о нама. По изразу лица то није могло да се закључи јер – лице нису имали. А њиховим ласкањима није могло да се верује.

– Шта да радимо? – рекао је једног дана Траусон. – Не можемо их вечито држати овде. Друге земље већ протестују. Неке нас оптужују да правимо тајни савез с ванземаљцима против интереса сопствене расе.

Слегнуо сам раменима.

– Па добро, нека иду у друге земље. Не верујем да ће ико успети оно што нама није пошло за руком – да им извуку било каква корисна обавештења.

Професор је извадио из фиоке дебео досије.

– Четири месеца брижљивог проучавања – гунђао је. – А и даље знамо више о друштвеном уређењу Атлантиде него о Бетелгезу IX.

– Можда ми, једноставно, нисмо у стању да их схватимо – казао сам.

Пружила ми се прилика да се мало одморим док су Енди и Денди били у иностранству. О њиховом кретању сазнавао сам из новина. Свуда је било исто као и код нас.

Кад су се вратили, опет су се нашли на првим странама новина и на телевизији. И тада су рекли нешто заиста занимљиво.

Разговор је текао отприлике овако. ТВ водитељ их је питао да ли су се ужелели куће, жене и деце, на шта је Енди одговорио, ко зна по који пут, да су они хермафродити и да немају породицу, али да имају ревитализатор.

Ревитализатор? Шта је то?

Одговорили су да је то машина којој они морају да се изложе отприлике сваких десет година. У сваком већем граду постоји бар једна. Најкраће речено, ревитализатор узбурка цитоплазму ћелија и освежава их. Захваљујући томе, они се не боје рака и дегенеративних обољења, а излажући му се редовно, петоструко продужавају живот.

Настало је опште лудило. Изашла су ванредна издања новина на свим језицима. У седишту Уједињених нација светла су горела до дубоко у ноћ.

Добићете их, али...

На Траусоново питање зашто никад до тада нису поменули ревитализатор, Енди и Денди су направили покрет који је могао да значи слегање раменима и додали да их нико о томе није питао.

Било како било, сви смо се слагали у једном: да морамо добити те машине. Кад смо им то рекли, прво су се правили да не разумеју. Објаснили смо им да је просечни људски век само 60–70 година и да није чудо што је могућност његовог продужења изазвала огромно узбуђење. Тада су се пријубили један уз другог ради договора и саопштили нам да њихова раса не прави ове машине за извоз, да их имају само толико да задовоље своје потребе.

– Шта желите заузврат? – упитали смо их. – Можда вам можемо помоћи да повећате производњу тих машина. Спремни смо да платимо било коју цену...

Енди и Денди нису могли ништа да смисле, али су рекли да ће покушати. Отпратили смо их до њиховог васионског брода у Централ парку.

Најзад су се појавили. Са ценом. Њиховој планети недостају радиоактивни минерали, рекли су. Земља их има доста, а користи их углавном за ратовање, што није нимало пожељно. Укратко, у замену за ревитализаторе тражили су радиоактивне елементе, и то је све!

Морам признати да смо били изненађени, али нисмо стигли да протестујемо. Са свих страна стизали су громогласни захтеви да се то прихвати. Готово преко ноћи организоване су екипе добровољаца за вађење руде.

Међусобни оружани сукоби су престали, мачеви су враћени у корице, а границе међу државама као да више нису постојале.

Енди и Денди љубазно су понудили помоћ. На картама су означили где треба копати. Показало се да се ту стварно налазе богата налазишта урана и других радиоактивних елемената за која ми нисмо знали.

Кад су се уверили да све тече како треба, одлетели су на Бетелгез да донесу оно што се од њих очекивало.

Вратили су се с два огромна брода. Из њих су роботи (такође налик на пужеве) почели да износе ревитализаторе, а истовремено да уносе ископану руду. Каква је то брзина била! Кад су све утоварили, отишли су.

Глума и пренемагање

Ревитализатори су радили савршено. Рак је нестао, срчана обољења су заустављена. Свуда, по читавој планети, пружали су се дуги редови за ревитализацију. Међутим, нико није знао како те машине раде и какав им је извор енергије. Научници су могли само да нагађају јер им одушевљена маса око ревитализатора није дала ни да им приђу, а камоли да их расставе.

То је трајало тачно шест месеци. А онда су ревитализатори – стали.

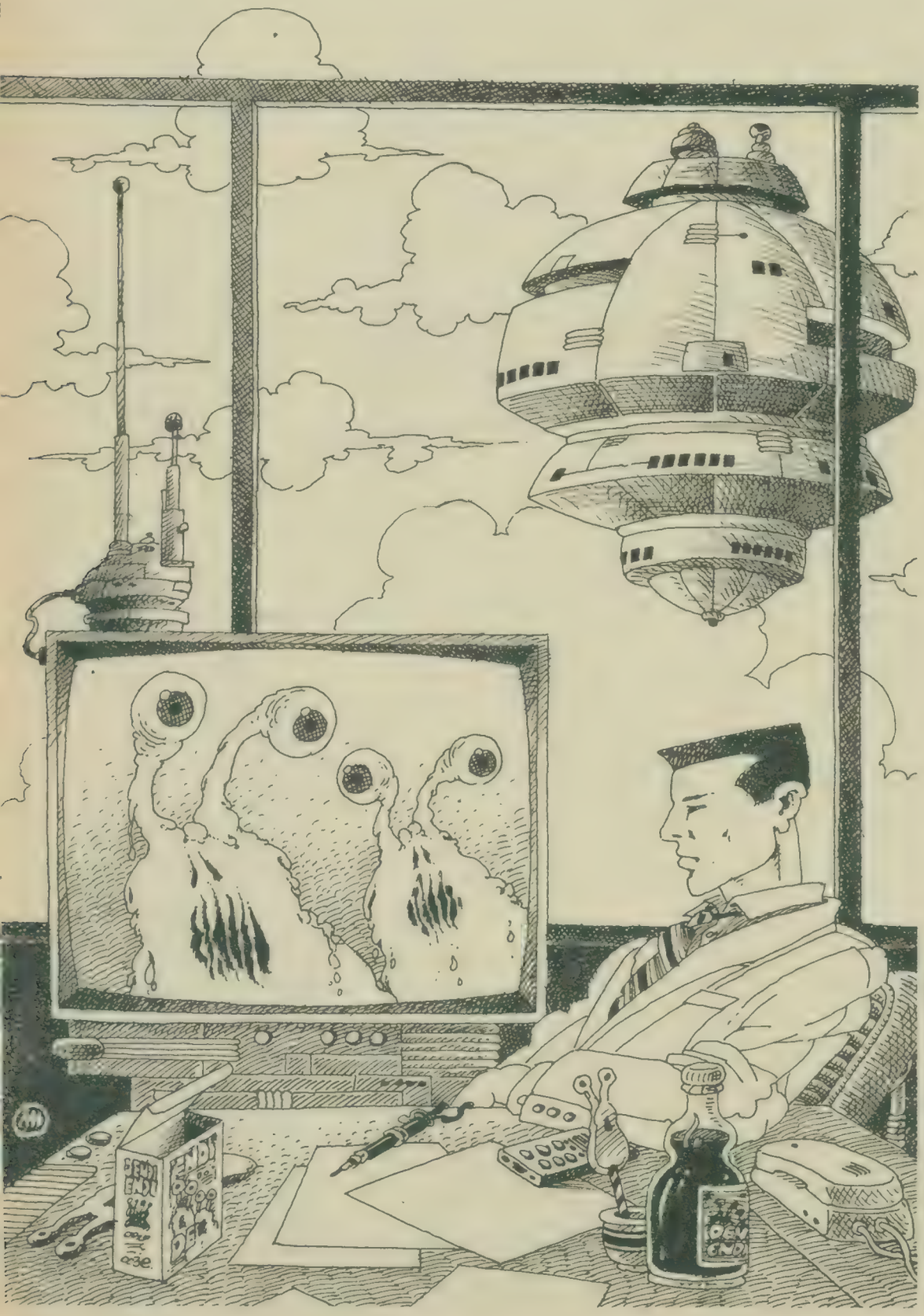

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

– Зашто? – питао сам Траусона. – Јесмо ли негде погрешили?

Почео је да се смеје, готово хистерично.

– Јесмо, погрешили смо. Веровали смо им. Како и не бисмо? Сада су Мајнцел и Лопез најзад успели да открију извор енергије ревитализатора, иако је остала само у траговима. Драги мој, покретали су их радиоактивни елементи!

Требало ми је бар десет секунди да се приберем.

– Професоре, мислите ли...

– Да, мислим да је све што су она двојица урадила на овој планети било брижљиво испланирано, с циљем да нам извуку оно што им је значило живот, и то на леп, љубазан начин.

– Али, могли су да нам то узму и силом. Чему сва она глума и пренемагање?

– Нису могли – рекао је Траусон. – Они су умирућа раса. За освајање немају више ни енергије ни концентрације. Енди и Денди су представници некад врло развијене цивилизације. Овима што су остали потребна је само енергија за одржавање живота. Прешли су нас, Дик. Цела људска раса је преварена. Ја се осећам главним кривцем. Вајни социолог! А све је било ту, као на длану: незаинтересованост за сопствену културу, празна слаткоречивост, љигава понизност...

Савети Алварезу

Претеривали смо, наравно. Чинило нам се да је крај света, а није било тако. Ако ништа друго, заједничка невоља зближила је народе, па су удружили напоре и успели да отклоне штету.

И као што знаш, Алварез, невоља је решена. Створили смо вештачке радиоактивне материје, и то боље од природних јер нису били опасни. Њима смо напунили ревитализаторе. Уопште, то је био период дотад невиђеног полета науке. Усавршили смо и међупланетарне бродове. Људски пркос, тако сам ја то протумачио.

Није нас занимало само путовање до Марса и Венере. Не. Хтели смо даље. И успели.

Као вођи експедиције која лети на Бетелгез имам неколико савета за тебе, Алварез. Разговарај са оним одвратним пужевима. Објасни да количина радиоактивног материјала који су од нас узели неће трајати вечито и да имамо нешто да им понудимо. Али, пре тога, добро испитај каква све достигнућа имају која би нас занимала. Размилите се на све стране, слаткоречиви као што су и они били, јер то је једини начин да се с њима разговара. Извуците им све што имају. Ти си стрпљив човек, Алварез, успећеш. Кад покупиш све што можеш, уз пријатељски осмех их подсети да им то враћамо мило за драго за њихову незаборавну посету нашој планети, за њихову подвалу.

Р. П. Т.

ХИТ ХИТ ХИТ

ЧВРСТ ЗАГРЉАЈ

После вишегодишњег чекања нашу земљу је посетила група „Рамонес". На концертима у Загребу и Љубљани били су управо онакви какве их знамо са плоча: брзи, гласни, кратки и уверљиви

Много је музичара на нашој сцени који су почели да свирају баш захваљујући плочама групе „Рамонес". Још је већи број оних који су завољели рок музику баш због њих. Зато не треба да чуди што су крајем новембра испунили велику дворану загребачког Дома спортова. Истог викенда у Будимпешти се одржао велики скуп организатора концерата из Источне и Западне Европе. Међу њима је као бомба одјекнула вест да су „Рамонес" у Загребу продали 10.000 карата. Зашто?

Разлог је једноставан. Они су права рок легенда. Још давне 1974. године четири момка из Квинса (део Њујорка) одлучила су да оснују групу. Нису умели да свирају, али су у једном подруму испробавали инструменте и полако се обучавали. Убрзо су подељене улоге и певач Џој, гитариста Џони, басиста Ди Ди и бубњар Томи основали су групу „Рамонес"

У то време из Енглеске је надирао панк и то им је у потпуности ишло на руку. Њихове песме, обавезно краће од два минута, жестоке и заразне, представљале су преко потребну енергију успаваној америчкој сцени. Први албум „The Ramones" су снимили 1976. године за само недељу дана и то је била више него јасна порука свету да велики долазе. Своју публику, која се окупила великом брзином, стегли су у загрљај и нису дозволили да тај притисак попусти. Само седам месеци после првог објавили су албум „Leave Home" (1977) а исте године још један – „Rocket To Russia". Следеће године стигла је нова, стилски мало измењена, плоча „Road To Ruin". Добили су и новог бубњара Марка Бела.

Прву, веома успешну фазу, заокружили су дуплим живим албумом „It's Alive„ (1979). Како су им песме биле брзе и жестоке, истом брзином објављивали су и плоче. У продукцији чувеног Фила Спектора 1980. снимају плочу „End Of The Century" и бележе свој највећи комерцијални успех. Наредна година и наредна плоча „Pleasant Dreams" мало су их удаљиле од публике јер су њихови најватренији обожаваоци сматрали издајом основне идеје то што су почели да свирају мирније песме. Могуће да је таква критика утицала на њих тако да се на плочи „Subterrenean Jungle" враћају старом звуку. Затим следе плоче „Too Tough To Die" (1985), „Animal Boy" (1986), „Halfway To Sanity" (1987), те компилација „Ramonesmania" (1988) које потврђују колико су сигурни у ономе што раде. Прошле године објавили су плочу „Brain Drain" и некако у то време напушта их Ди Ди. Њега замењује Си Џеј. Последња плоча спада у њихова осредња остварења, а занимљиво је да је најуспешнију песму „Pet Cemetery" потписао управо „бегунац" Ди Ди.

Са таквим дугогодишњим угледом „Рамонес" су стигли у Загреб и Љубљану па стога није чудно што је публика жељна оваквог звука похрлила да их чује. Приредили су концерт достојан тога угледа и дали детаљан пресек своје каријере, свесни да их наша публика први пут чује уживо. Било је очигледно да се и они добро забављају јер, упркос слави, не свирају баш сваки дан пред тако бројном и захвалном публиком.

П. Јањатовић

Легендарни уживо: „THE RAMONES"

У НАШИМ ИЗЛОЗИМА

● **Загребачки „Југотон" недавно је почео лиценцно да објављује старе плоче „Рамонеса" и тако су се у излозима појавили: „Leave Home" и „Road To Ruin". Истовремено са светском промоцијом штампан је прошле године и њихов последњи албум „Brain Drain", а како обећавају из „Југотона" каталог ће бити попуњен и другим плочама које је група током ових година објављивала.**

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

„Често волим да питам људе да ли су били омиљени у средњој школи јер они које су сви волели у школи уопште нису вредни да их боље упознам."

Сузан Вега

SUZANNE VEGA

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ:

WHERE DO I GO FROM HERE?

ГДЕ ДА ОДЕМ ОДАВДЕ?

Where do I go from here
Do I tell you I still love you
And where do I Go from here
Do I tell you I still miss you

Can't you see
You're part of me
Don't you know
I can't let you go

My problems are few
When I'm with you
What should I do
I don't know, I don't know

Picture me
Not loving you
Picture you
What you're going through

Where do I go, where do I go
From here
Tell me, do I tell you that I
love you
Tell me, do I tell you that I
need you

Где да одем одавде
Да ти кажем да те још увек волим
И где да одем одавде
Да ти кажем да ми још увек недостајеш

Зар не видиш
Део си мене
Зар не знаш
Не дам да одеш
Немам проблема
Кад сам са тобом
Шта да радим
Не знам, не знам
Замисли
да те не волим
замисли себе
шта све преживљаваш
Где да одем, где да одем
Одавде
Кажи, зар нисам рекао да те волим
Кажи, зар нисам рекао да ми требаш

● Текст и музика: М. Стар ● Изводе: „New Kids On The Block" ●

НАЈВЕЋЕ НЕСРЕЋЕ У СВЕТУ ПРОУЗРОКОВАНЕ НЕВРЕМЕНОМ

Узрок несреће	Место	Година	Жртве
Суша и глад	Бенгал, Индија	1943–1944.	1,500.000
Поплава	Хенан, Кина	1939.	1,000.000
Тропски циклон	Бангладеш	1970.	1,000.000
Тропски циклон	Источна Куба	1963.	3.000
Тропски циклон	Индија	1876.	250.000
Смог	Лондон	1952.	2.850
Торнадо	Индијана, Илиноис, САД	1925.	800
Град	Моредабад, Индија	1888.	246
Мућа	Умтали, Зимбабве	1975.	21

ЛЕДЕНА КИША

Посебан облик падавина је смрзнута (слеђена или ледена) киша. Пада као тврде провидне лоптице, а понекад има и неправилан облик. Настаје када кишне капи наиђу на слој ваздуха са температуром испод 0°C. Пречник им је 1–3 милиметра и одскачу када падају на чврсту подлогу.

Падање ових комадића леда указује да је на висини ваздух топлији (обично се са повећањем висине ваздух хлади), а при тлу хладнији. Пахуљице се у топлом слоју ваздуха топе, а настале капљице затим смрзавају у доњем, хладном слоју, у коме су температуре испод нуле. На тлу стварају ледену кору са неравном храпавом површином.

Уколико ове падавине потрају, ледене наслаге могу да достигну неколико центиметара. Тако је 19–20. фебруара 1978. године у Швајцарској смрзнута киша падала око 36 часова и створила ледени слој дебљине 3–3,5 центиметра што је довело до оштећења дрвећа у шумама и много незгода на путевима.

У Београду је између 18. и 19. новембра 1985. године смрзнута киша падала нешто преко 13 часова. За то време дувала је и кошава па је дошло до стварања поледице. Радио-сондажа атмосфере, обављена у један час после поноћи 19. 11. 1985. године, показала је да је до висине од 800 метара температура ваздуха била негативна, а изнад те висине, па до 2400 метара, била је изнад нуле. У том вишем слоју преовладавали су југозападни ветрови, па се у њему ширио влажан и топлији ваздух. Кишне капи су прво пролазиле кроз слој са позитивном температуром, а у приземном слоју дошло је до залеђивања и појаве смрзнуте кише. Следећег дана, 20. 11. 1985. године, аеролошко сондирање атмосфере у Београду од 1 и 13 часова показало је да је у доњем слоју дошло до пораста температуре изнад 0°C, услед чега је престала да пада ледена киша.

Инж. М. Поповић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

БОЦА КОЈА ЛЕБДИ

Овај експеримент је занимљив приказ закона равнотеже. Боца коју у ту сврху користимо оставља утисак као да сваког часа може да падне, али три ножа на која се ослања чине довољно стабилно постоље.

На илустрацији је јасно приказано како треба да се поставе ножеви, наравно, имајући у виду да све изводимо на равној површини – кухињском или трпезаријском столу. Узмемо најпре први нож и поставимо га тако да му оштрица буде окренута удесно. Врх другог ножа треба да буде постављен у близини дршке првог, оштрицом окренутом нагоре и, најзад, оштрицу трећег ножа подвучемо испод оштрице првог и наслањамо на оштрицу другог. Између сва три ножа, на тај начин, види се једнакостраничан троугао. Важно је, међутим, да тај троугао с унутрашње стране затварају оштрице (сечива) ножева.

Пошто смо на тај начин привели крају припреме, дршке сва три ножа постављамо на ивице винских чаша и тако добијамо конструкцију на коју, сасвим безбедно, можемо поставити боцу или вазу с цвећем.

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

Уместо уобичајених описа дате су речи помоћу којих треба да реконструишете укрштеницу. У пољима на која показује стрелица добићете име и презиме певача са слике.

Водоравно: АЛИРЕ, АЦИД, ГАЦКО, ДНО, ЕЛЕКТРОМОТОРИ, ИЗОЛОВАН, ЈЕТИ, КЕКА, ЛАВ, ЛОРЕНА, МИНИСТАР, МОСТ, ОПОЛЕ, ПОЛАГАНО, РОСИНИ, СКОТ, ТА, ТР, ШЕСТИЦА.

Усправно: АЛЕКС, АРНО, АЦ, ГРИП, ЕНТОМОЛОГИЈА, ЕПОЛЕТА, ЗОРАН, ИВАНЕЦ, ИД, ИСКОН, ИШ, КАЛАС, КОЛЕЦ, КОРЕЈАЦ, ЛД, НЕСМОТРЕНО, ОДСТРАНИТИ, ОЛОВО, РА, РАСИН, СТОТО, ТИТОВ.

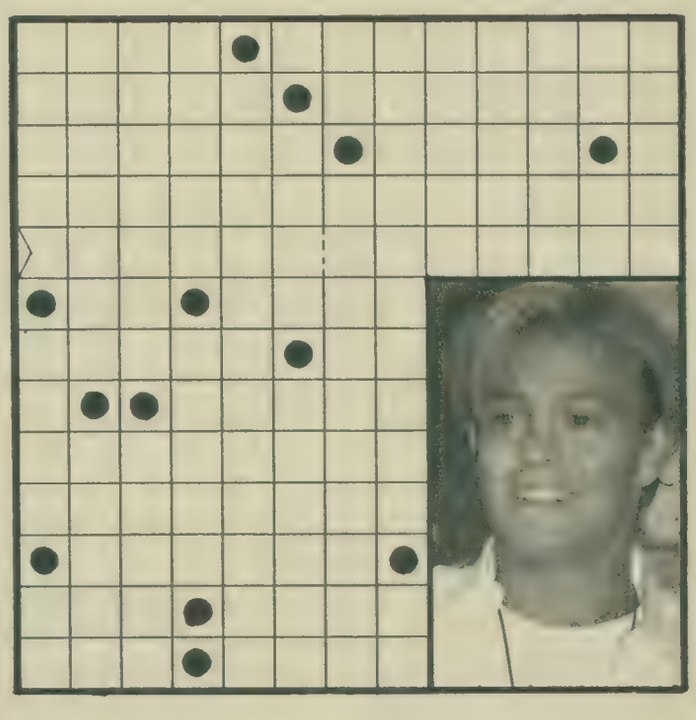

ЗА ОШТРО ОКО

Леви и десни цртеж разликују се у десет детаља. Који су то детаљи?

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

Прошла и садашња Румунија

ОВДЕ СУ ПИСАНЕ БАЈКЕ

ПОТОМЦИ РОЗАЛИЈЕ, ДЕВОЈКЕ ИЗ ПОРОДИЦЕ ЦИНОВА, ЖИВЕ У СЕЛИМА МАРАМУРЕШ КОЈА ЗАИСТА ПОДСЕЋАЈУ НА СВЕТ ИЗ МАШТЕ

На крајњем северу Румуније, у Марамурешу живи народ који се од осталих у земљи разликује по томе што има посебан језик, традицију и сопствену културу. О њиховом поносу и слободољубивости најбоље сведочи историја, а она бележи да су својевремено, као мало ко други, своју земљу успешно бранили од Римљана, Татара и других освајача.

Кад је у другој половини 14. века, њихов војвода Богдан ипак поражен у бици против Мађара, по ондашњем обичају, он и његов народ морали су да се потчине вољи мађарског краља и да приме његову веру, односно да се стопе с Мађарима и да забораве на своје порекло и прошлост. Али уместо да се преда, војвода је повео свој народ далеко преко брда у друге крајеве где је основао Слободну Државу Молдавију.

Типична продавница у Будештију

Као на Трајановом стубу

Легенда каже да су некада на овим просторима живели џинови! Било их је много, али су временом изумрли. Од њиховог рода остала је само једна лепа девојка по имену Розалија.

На обали реке Иса – каже даље прича – Розалија је срела групу сиромашних људи.

Свако би пожелео овакав дом

Жене се највише баве ткањем

Улаз као и кућа – све само дрво

Цигани – Хомини, једном од лепих села Марамурешa

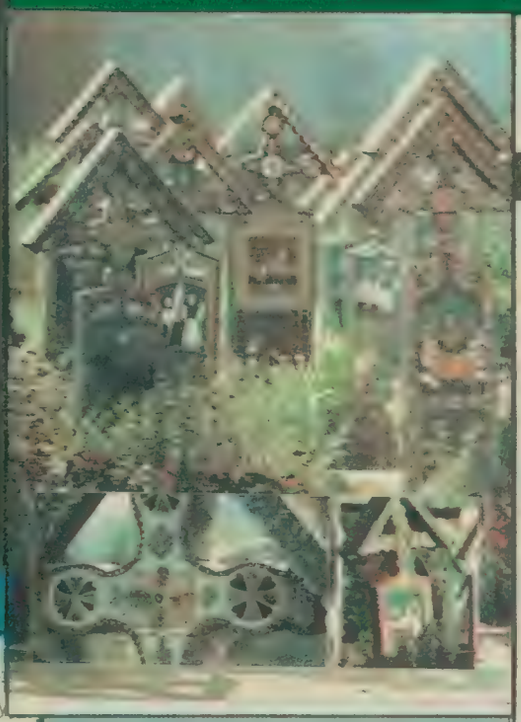

Експлозија боја и хумора – на гробљу, као и у животу

толико малих да је све могла да их покупи у кецељу. Ти, за њу мали, људи били су римски војници који су дошли да освоје далеку и дивљу земљу Дакију. Девојка се заљубила у једног од њих и пошто је пожелела да се уда за њега, замолила је духа земље и воде да учини нешто да овај мали човек порасте – да јој буде раван.

Жеља јој је испуњена... Изродила је бројну здраву, снажну и срећну децу Марамурешане...

Али, није све легенда. Одавно је познато да је овај народ веома стасит – виши и лепши од осталих. Ведра лица, насмејан, предусретљив. Сунце које је за њих било и остало симбол узвишеног и предмет обожавања буквално зрачи са богато украшене везене ношње, њихове једине одеће. У тој истој ношњи представљени су на чувеном Трајановом стубу у Риму. Сунце ћете наћи у дуборезима изнад врата њихових домова које симболично штити, као и на велелепним порталима од дрвета широм ове области.

Марамурешани су веома религиозан народ. Црквице од дрвета, са звоницима који се уздижу високо у небо, распоређене су по свим околним брежуљцима и надвисују свако насеље. Имају исти шарм и атмосферу као и у оближњој Трансилванији. У Ленду има једна изграђена 1364. и најстарија је у читавој области.

Весело гробље!

За ове људе ни смрт није ништа страшно. Напротив! На самој граници са Совјетским Савезом постоји гробље које је названо „Весело" јер су ту натписи на дрвеним надгробним споменицима веома духовити и више изазивају смех него тугу Већ четрдесет година један занатлија и уметник по имену Јон Патрас украшава крстове на гробовима својих сусељана сценама које приказују мане и врлине умрлог. Шаљиви натписи подвлаче и исмевају углавном његове слабости

Марамурешани су познати у Румунији и по доброј ракији коју справљају од шљива и јабука. Овим пићем наздравиће на свадбама, крштењима, приликом сеоба стада на падине Карпата (у мају) или на великој „прослави црног лука" (у септембру). Све су то велика славља уз песму и игру, али и прилика да се с поносом покажу плодови земље и сопственог рада

Ови људи су веома пажљиви према сваком госту и неће заборавити да му, уз чашицу ракије или чинију воћа, од свег срца понуде и неки вредан везени рад, предмет у дуборезу, или нешто друго што би могло да му се допадне. Увек уз осмех... Намрште се само онда кад неко покуша да дирне у њихове куће од већ огрубелог, потамнелог и попуцалог дрвета. Прича се да је државна власт имала намеру сва та села да сравни са земљом и да подигне савремена насеља, али су и тада њихови становници били чврсто решени да бране своју богату прошлост и културу. Успели су, то видите и сами.

Д. В.

ЈА ♥ ПТТ

Уређује: Вито Недељковић

Школа за Џемса Бонда

Прво ћао, па онда неколико питања. Коју школу треба да упишем да бих касније могао да наставим школовање и постанем агент, то јест детектив?

Где се налазе те школе и колико траје школовање?

ДАЛИБОР
из Београда

Не знамо да ли ћеш моћи да постанеш, како ти кажеш, агент јер код нас

не постоје школе само за агенте и детективе. Имају две које су најближе ономе што желиш.

У Сремској Каменици се налази Средња школа унутрашњих послова за милиционере. После ње можеш да упишеш Вишу школу унутрашњих послова која се налази у Земуну. Упозоравамо те да се за средњу школу у Сремској Каменици и физички добро припремиш јер су услови уписа прилично строги.

Ко је најјачи?

Драги „Забавниче", молим те да ми одговориш јер једино теби верујем. Ко је најјачи човек на свету?

АЛЕКСАНДАР РИСТИЋ
Мајур, Шабац

На ово твоје питање тешко је одговорити јер најјачи човек, једноставно, не постоји. Шта, уопште, значи најјачи? Да ли је то Американац Рик Браун, кога пријатељи зову Гризли и коме је обим мишице 63,5 cm, ширина рамена 83,8 cm, тежина 165 kg... или је то Рус Василиј Алексејев, дизач супертерета, чији је обим груди 153,6 cm кад подигне 158,7 kg. На телевизији си вероватно видео како изгледа јапански сумо рвач. Шта мислиш ко би од њих победио? Заборавили смо Иландера Холифилдса, светског првака у тешкој категорији у боксу. Исход меча тешко да би неко погодио. Као што видиш, „најјачи човек" је прилично растегљив појам јер увек остаје питање – у чему најјачи?

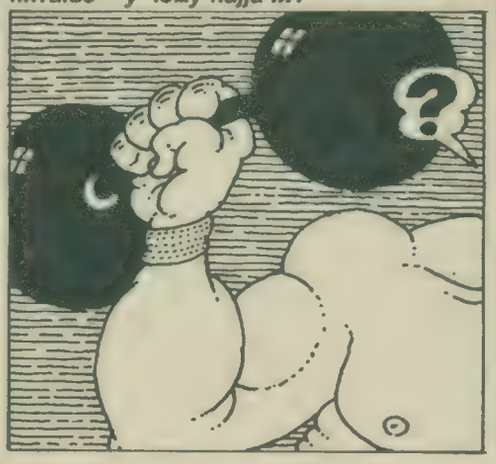

Мука и принцезе Дајане

Моја невоља је мој четврти прст на десној руци. Испод самог врха нокта има више мањих пукотина и једна већа из којих често цури крв и то ме боли. Пошто имам 11 година, то ме брине и плашим се да то није нека озбиљна болест. Молим те да ми што пре одговориш коме да се обратим.

МИРЈАНА
из Суботице

У писму ниси навела да ли прст често држиш у устима, да ли грицкаш зано-

Још једном против пушења

Зовем се Ивана Јаковљевић и идем у седми разред основне школе „Владислав Рибникар". Пошто си у једном од прошлих бројева објавио цртеж, поруку против пушења, једног дечака, сад је ред да објавиш и рад девојчице. Унапред хвала.

Ивана, објављујемо, ево, и твој цртеж.

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

тице или нокат. Сисање прста је навика из првих дана живота, није забрињавајућа и те навике тешко се ослобађају многи одрасли људи, на пример енглеска принцеза Дајана. Недавно су многе новине објавиле фотографију на којој се то лепо види.

Уколико није у питању грицкање и сисање прста, могуће је да се ради о недостатку неког витамина. Саветујемо ти да се обавезно обратиш свом школском лекару.

РЕШЕЊЕ ЗАГОНЕТКЕ „НЕСРЕЋА У ШУМИ"

1. Да, о чему сведоче трагови на земљи и изгубљена ципела

2. Не, никако!

3. Не. Иначе би ловочувар понео са собом мртвог орла као доказ противзаконитог дела. Он мора да је стигао и отишао пре него што се орао нашао на месту где се сада налази.

4. Да. Постоји једно улегнуће у бодљикавом жбуњу где су гранчице поломљене, као да је неко пао и исцепао своју кошуљу од које је једно парче остало закачено за трн.

5. Тони Нимрод и Робин. Већ смо видели да је Форестер раније отишао и логично је претпоставити да је Робин, орнитолог по занимању, оптужио Тонија Нимрода због убиства орла. Могло је да дође до туче, и заиста је и дошло, након чега је Тони Нимрод журно отишао без свог орла.

6. Судећи по начетом стаблу, знамо да је неко имао секиру и да је Нимрод имао пушку којом је убио орла.

7. Да, обављене припреме за потпаљивање ватре и шаторски кочићи указују на то.

8. Бочет, зато што невешто засечено стабло указује да је посреди неискусан кампер. И Тони Нимрод и Форестер вероватно су били искусне дрвосече, а Робин није имао никаквог разлога да посече дрво.

9. Бочет (имао је камперску опрему, вероватно и залиху пива) и Робин, који је оставио свој двоглед на месту где је пио пиво. А двоглед је обавезно оруђе човека који проучава живот птица.

10. Да. Оставио је нешто своје хране и неке своје ствари, укључујући тањир и кочиће за шатор.

11. Бочет. Већ смо видели да су Тони Нимрод и Форестер раније напустили место догађаја.

12. Бочет, неискусан кампер, секао је дрво и мора да му је секира исклизнула из руку, што се неискусним људима често дешава. Полетела је и убила Робина. Нема никаквог разлога за претпоставку да је Бочет то намерно урадио.

Кад се несрећа десила, Бочет се отарасио леша гурнувши га преко ивице стрме падине. Зачувши гласове излетника који су се приближавали, зграбио је свој шатор и секиру и у паници напустио место оставивши очигледне доказе о свом присуству.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Милица Сабо, Вијенац Бориса Кидрича 74, 54000 Осијек –12 година, воли музику, сакупља постере.

Даниела Ружић, Падинска Скела 25, 11213 Београд –14 година жели да се дописује са вршњацима.

Љупка Поповска, Југославија 2, 91480 Ђевђелија –12 година, воли музику, спорт и путовања, сакупља салвете.

Весна Аугустић, И. Г. Ковачића 63, 42300 Чаковец –12 година, сакупља постере, марке, значке и салвете.

Милена Поповић, Излетничка 25, 11300 Смедерево –10 година, воли музику, сакупља постере.

Емина Дервишевић, Омера Маслића 8а, 71000 Сарајево –13 година, сакупља постере.

Драгана Павловић, Ђуре Даничића 99, 11300 Смедерево –16 година, воли музику, спорт, дружење и дописивање.

Јасмина Војновић, Нова Далмација 32, 54221 Јосиповац –12 година, сакупља салвете и постере, навија за Црвену звезду.

Дејана Матић, Светозара Марковића 22, 21205 Сремски Карловци –10 година, сакупља украсна писма и папирнате лутке.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА: Кека, министар, ополе, шестица, Лорена, Скот, с, електромотори, Џејсон Донован, та, мост, Гацко, тр, р, алире, изолован, полагано, Росини, лав, јети, дно, ацид.

ЗА ОШТРО ОКО:

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2040

YU ISSN 0032-339X

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НИП „ПОЛИТИКА"
др Живорад Миновић

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Боковић, Љубинка Буровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (ликовно-графички уредник), Славољуб Кецић (помоћник гл. уредника), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Миниħ, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црнобарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА" – редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761, претплата: 328-776. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Месечна 73,60 динара, тромесечна 220,80 динара, полугодишња 441,60 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Месечна 147,20 динара, тромесечна 441,60 динара, полугодишња 883,20 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-603-24875 уз обавезну назнаку НИП „Политика" – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ: „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ – ШЕСТОМЕСЕЧНА:

САД	USD	85.–
СР НЕМАЧКА	DEM	126.–
ШВЕДСКА	SEK	474.–
ФРАНЦУСКА	FRF	427.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF	107.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НИП „Политика" код БЕОГРАДСКЕ БАНКЕ, Деоничарско друштво, Главна филијала „ИНВЕСТБАНКА" – Београд, на рачун број: 60811-623-63-257310-999-00054 уз обавезну назнаку: ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

* ГОДИШЊУ ПРЕТПЛАТУ НА ЛИСТ НЕ ПРИМАМО.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампање, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа.

УВИЈАЧ ЗА КЊИГУ

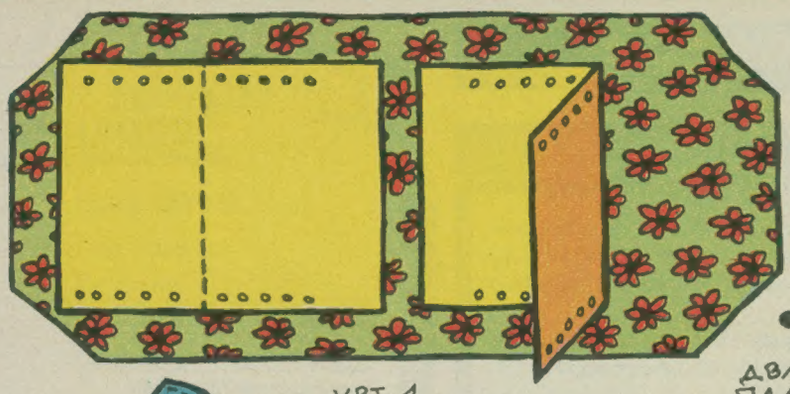

ЦРТ. 1

ЦРТ. 2

ЦРТ. 3

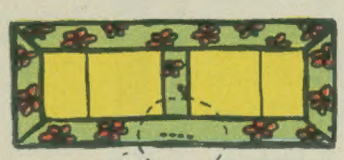

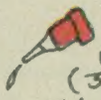

Потребна су вам два картона и парче платна ~ као на црт. 1. Картони треба да буду веки од књиге. Мало их одмакните (за дебљину књиге), па пресавијте по цртицама и пробушите рупе (црт. 1).

ЦРТ. 4

Прошијте траку чија је дужина једнака висини књиге (црт. 2), преврните је (црт. 3) и зашијте са оба краја по средини (црт. 4).

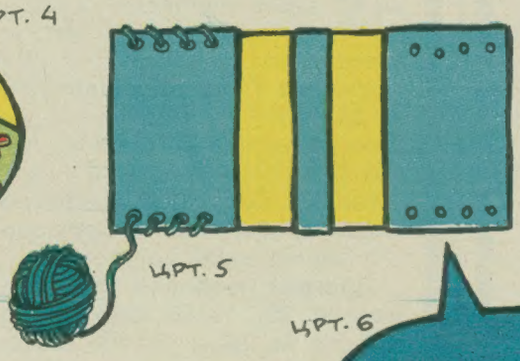

ЦРТ. 5

Кроз зумбане рупе провуците вуницу (црт. 5) као што је приказано на црт. 6 и 7. Прошивање почните тако што ћете провући вуницу и везати чвор (црт. 6), а то ћете учинити и када завршите провлачење вунице.

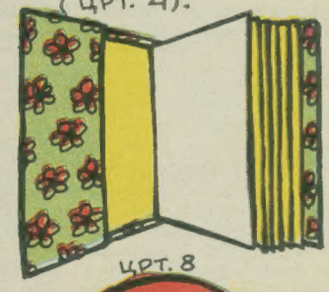

ЦРТ. 8

Кад је омотач готов, ставите у њега књигу (црт. 8), иако може да вам користи и као фасцикла за разне папире.

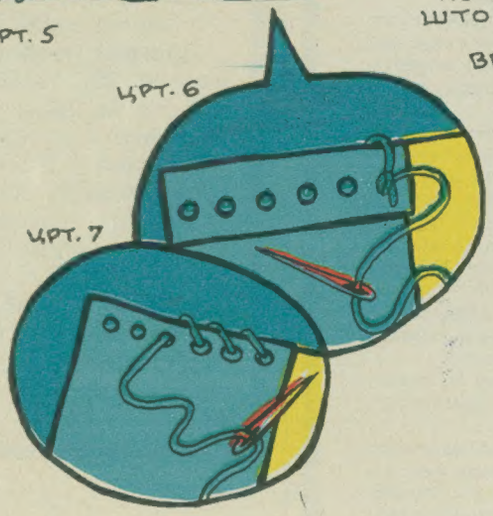

ЦРТ. 6

ЦРТ. 7

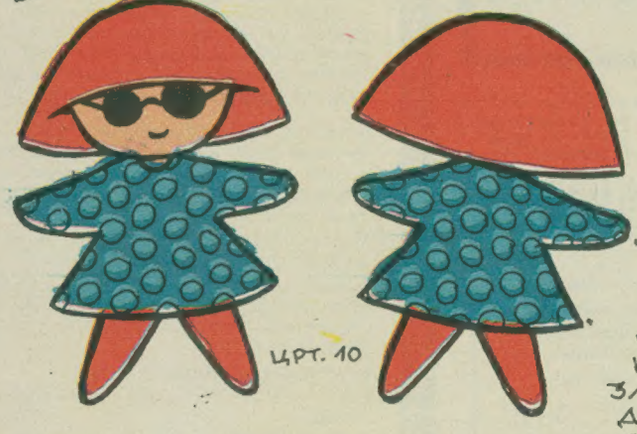

ЦРТ. 10

ОЗНАКА ЗА СТРАНУ

Да бисте знали на којој сте страни стали док читате књигу, направите траку или уплетите вуницу (црт. 9) па на један њен крај залепите предњи део и леђа лутке тако да трака буде између. Лутку са црт. 10 залепите на картон па исеците а онда лепите на траку.

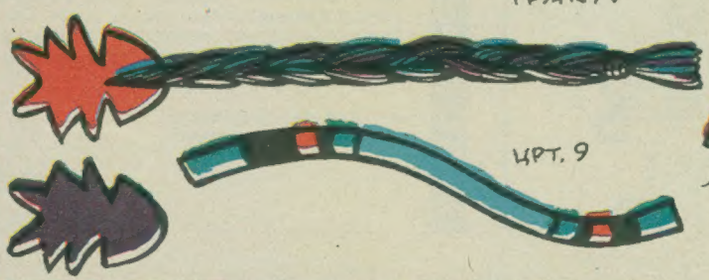

ЦРТ. 9

НЕСРЕЋА У ШУМИ

Око четири сата по подне група излетника угледала је на врху стрмог брежуљка призор који видите на илустрацији. Отприлике у то исто време друга група излетника нашла је бездушно тело С. С. Робина у подножју истог брежуљка. Убијен је тешким ударцем по глави и носио је само једну ципелу.

Знало се да су четири особе биле присутне на месту трагичног догађаја између два и четири сата по подне. То су:

С. С. Робин, истакнути орнитолог (стручњак за птице)
Арч Форестер, ловочувар напрасите нарави
Тони Нимрод, ловокрадица на злу гласу
Берни Бочет, на свом првом камповању у природи.

На основу изнетих чињеница, као и пажљивог проучавања места догађаја, можете ли да погодите ко је убио С. С. Робина?

Решење на странама МАЛЕ ПОШТЕ

ПИТАЊА

1. Да ли је Робиново тело било одвучено до ивице стрмине?
   Да ..... Не .....
2. Да ли је дозвољено устрелити орла?
   Да ..... Не .....
3. Сматрате ли да је орао био убијен пре него што је Форестер стигао на место догађаја?
   Да ..... Не .....
4. Има ли неких доказа о борби?
   Да ..... Не .....
5. За коју двојицу од четворице људи сматрате да су се упустили у борбу?
   .....
6. Које је оружје било доступно за употребу?
   .....
7. Да ли је неко обавио припреме за напуштање логора?
   Да ..... Не .....
8. Шта мислите, ко је покушао да посече стабло?
   .....
9. Које су особе селе да заједно попију пиво из конзерви?
   .....
10. Сматрате ли да је кампер отишао у журби?
    Да ..... Не .....
11. Ко је, по вашем мишљењу, убио Робина? Форестер, Тони Нимрод, Бочет?
    .....
12. Можете ли описати шта се, по свој прилици, десило?

WALT DISNEY
МИКИ